

Uni Neba bíní Saṅ ra Kúnsëe

Di baahi jaṅaa Saṅ fa non apootarri sabboo a ana yi Yéésú rë daa bíní téeríi Uni Nebi bee, ndaa biti daa ri bíní rí wonuy filiḅ. Di fi Saṅ nék, bíníté iñi yéṅké biti Marka a Maccëe a Lúkkë bíníyúy wë, ndaa iña wonu wa ra caakke yi daa wa bok mante (1.19-28 ; Saame Maccëe 3.1-12 ; Marka 1.1-8 ; Lúkkë 3.1-8).

Saṅ wonte biti Yéésú daa Un Koope, te Una a Koope daa mësúu hom. Uni baa daa ac dékké a bëewë, onte bëewë gémú díi na ra níi wa henute koyyi Koope (1.1-18). 'Di wonte biti Yéésú daa bëe' Koope wol ri ëldúnë rë (6.29 ; 17.3).

Filiḅ téeríi beh, Yéésú wonte biti daa ri ñama na ona' pes ḁa (6.35), daa ri níiñi ëldúnë (8.12), daa ri waala, daa ri Kaaf ka, daa ri na ona' pesa (14.6), daa ri níirëhí kah-kah fa (10.11).

Saṅ wonte sun fi :

- yii lenke iñi éemílë' yë paṅ Yéésú teeḁa'i biti daa ri Koy Koope ra (2.1-11 ; 4.46-54 ; 6.1-21),
- yii lenke tee'a'i Yéésú a Nikodem (3.1-21),
- yii lenke belaa dék Samari ra (4.1-42),
- yii lenke lëfëñidë Betsataa (5.1-18),
- yii lenke bëe' límúu búumíḁ ḁë (9.1-7),
- yii lenke wahtaa nay kolee Yéésú feey fi bee saañ ḁeefri Boffa ra (14.28 ; 16.5-11),
- yii lenke biti bëyí fí faha' yúhí Boffa ñeya' Yéésú në, ay rii yúh rë (14.6 ; 16.26),

- a yii lenke dɔŋa dɔgid dɔ taalibe yi, déjéenté wë Boffi ra (17.1-26).

Bëyi fí jaŋi téerii bee béeb ay ot biti ow mínéh yúh Boffa te ri ñeyeeh Yéesú nē, dɔ fa daa Koy ka ra. Bëyi fí ot Koy ka, otte Boffa.

Bëe' na wonuu Una ra

¹ Dalaana deef Una na ; Una a Koope daa húmú, te dɔ fi Una Koope.

² Una a Koope daa húmú dalaana.

³ Koope ñeya' dɔi na, sakke iña béeb ; lahay yii sakute te ñeyay dɔi na.

⁴ Pesa hom dɔi na, te pesi baa daa niiñi bëewë.

⁵ Niiña na daɔ ñuusë, ñuusë habay ri.

⁶ Koo húmú wolte bëyi hínú Saŋ*.

⁷ Saŋ acce seedii niiña, nda dɔ mín tah bëewë béeb gém.

⁸ Di a faanaŋ fi, dɔi niiña neh ; seedii niiña daa tah ri koloh.

⁹ Niiñi bah, daa niiñi kah-kah fa yéŋké biti ac ëldúnë niiñli bëewë béeb rë.

¹⁰ Una húmú ëldúnë. Koo ñeya' dɔi na sakke ëldúnë, añaŋ, bëy ëldúnë yíh rí.

¹¹ Di ac mboko yi na, ndaa mboko yi síkírúuy rí.

¹² Añaŋ, kaa'eeh lahte bëewí síkírúuté rí, te gémuté rí. Te dɔ onte bëewí yaa béeb ní wa henute koyyi Koope.

¹³ Wa henuuy koyyi Koope di pagad' yaal a beleb. Di yii ow daa faha' ri neh bal. Èe-èe' ! Koo daa paŋ ní wa henute koyyi.

---

* **1:6 1.6** Saŋ fa na wonuu dee ra daa ri Saŋ Batis.

¹⁴ Una hente ow, dī dékké filiḥ fi yen, ñéerè'té a kaah koceec a malli mínéh dúm, yen na olu. Yen olute ndama liil ri Koo Boffi na ra, ndama yed Boffa Koy ka laha' ri yínè kut ḍa.

¹⁵ Saṅ fa seedeyid' dī ra, hómú béyídté uni sun won tih : « Bee daa bēe' na hómú wona' mi ron ra bitih : lahte bēyí ee ac filoon so' ra, dī luk soo gaan fap, ndah balaa mi ac, deef dī hómú nē. »

¹⁶ Malla kúḍ dī mínéh dúm ḍē, dī onte yen na yi caakke ní caak.

¹⁷ Koope ñeya' Mēyíis nē pokke Kootaa, ñéyídté mal a kaah Yéésú-Kiristaa na.

¹⁸ Ow èllèy Koope. Koy ka yínè kut daa èlíd dī, te dī fi baa Koope. Di fa hom a Boffa ra daa teeḅa' ḍee man dī fi Boffa ra.

Woni Saṅ Batis biti dī Kiristaa neh

(Saame Maccēe 3.1-12 ; Marka 1.1-8 ; Lúkkē 3.1-18)

¹⁹⁻²⁰ Saṅ seedeya' Yéésú ḍeh : kélfè yí yèwúḍḍē homu Yerusalem wolute seeyoh ya a bēy tali Léwí Saṅ na nda meel dī dī fi baa daa ri wa. Meeluu wa ri ra, dī ḍapay dara, seedete won tih : « So' mi Buura Koo fal ri ra neh ! »

²¹ Wa meelaatute ri wonu tih : « Kon fu wah ? Fu Éelí è ? » Di won wa tih : « Èe-èe', mi Éelí neh ! » Wa wonaatu ri tih : « Daa fu yonentaa a ? » Di won wa tih : « Di so' neh dé' ! »

²² Wa míllúu rí won tih : « Kon daa fu wah ? Won fun bēe' hen fu ra, nda fun lah yii léhínún bēewē wolu fun ḍa. »

²³ Saṅ lofa'te wa a unna hómú won yonente Isayii ra, won wa tih : « Daa mi una hómú

ɔfoh luufa na won bitih : “*Dēdǎí Yíkēe waala nū júb.*”[☆] »

²⁴ I farisenɔ hómú filiɔ bēewē wolu Saṅ na ra.

²⁵ Wa yabaatute na meelu ri wonu tih : « Fu won ti fu Buura Koo fal ri ra neh, fu Éelí neh te fu yonentaa wadti ac ra neh. Kon yi tah fu na bētís bēewē ? »

²⁶ Saṅ won wa tih : « Mi hom bētsē' bēewē a muluɔ ; ndaa lahte bēyí ee filiɔ fi bēewē deh, te ɔon yíh rí.

²⁷ Di ee ac filoon so' ra ndaa mi haayayti liil kotti[†]. »

²⁸ Yii baa laha' énfí laahi Yurdeɔ di Betani[‡], tígē nē bētsē' Saṅ bēewē rē.

Har fa yera' Koope sarah ra

²⁹ Kéy fín fē, Saṅ ot Yéésú na ac ɔii na, ɔi yíppée won tih : « Élí ! Bēyí bee daa har fa nay yeree Koope sarah[§], hosii bakaadǎi bēy éldúnē rē !

³⁰ Daa ri bēe' na hómú wona' mi ron ra bitih : lahte bēyí ee ac filoon so' ra, ɔi luk soo gaan fap, ndah balaa mi ac, ɔeef ɔi hómú nē.

³¹ So' mi bee sah, mi hómú yéeh bēe' wad ɔii hen koon ɔa, ndaa yee kúɔ aya ac mi, ma na bētsē' muluɔ ra, ɔi biti koyyi Israyel yúh rí. »

³² Saṅ wonaat tih : « Mi otte Ruuhi Koope kola'te sun céppé sun fi man bédú nen, hompe ɔii na.

☆ **1:23 1.23** Saame Isayii 40.3 † **1:27 1.27** mi haayayti liil kotti :Di gerek, bíníyú ɔeh : *te mi yinte sah pēkísí nīh yí nāfadǎi.*

‡ **1:28 1.28** Betani :Betani fi bee bokaay a bee dékú Lasaar a Martaa a Mari ra. § **1:29 1.29** har :Di gerek, bíníyú ɔeh : *koy har.*

³³ Mi húmú yéeh bëe' waf̄ d̄ii hen koon da, ndaa Koope fa wol so' bētís a muluḅ ra húmú won so' tih : “Fay ot Ruuha cép hom ow na ; bëyí baa nay bëtsée a Ruuh-Peseṅ.”

³⁴ Te so' mi Saṅ mi otte yii baaha, te mi seedete biti bëyí baa daa Koy Koope. »

Taalibe ya d'ébúu ñee tal Yéésú rē

³⁵ Kéy fín fē, Saṅ ayaatte tígē húmú wē aa' fin ra, caṅke a ow ana di taalibe yi.

³⁶ Ola' ri Yéésú na roommbiil, d̄i won tih : « Èlí ! Bëyí bee daa har fa nay yeree Koope sarah ra ! »

³⁷ Keluu taalibe yi ana ya unni yah, wa ñeyute tal Yéésú.

³⁸ Heelta' Yéésú otte biti wa ñeyu tali ra, d̄i meelte wa won tih : « Don saamu yih ? » Wa dëekúuté rí a tii bëyí nē yëeddē' Unni Koope, wonu ri tih : « Rabbi, fu dék dih ? »

³⁹ Di won wa tih : « Èyí don ot. » Tígí daaha, bi deef na'a konte, wani Yéésú ñéerúuté, wa yúhúté tígē dék d̄i rē, wa yeelutee d̄íidē' caan fi bisa a d̄i.

⁴⁰ Anndere koy-yaafi Simon Peer, non bëewí ana ya keluu wa unni Saṅ, wa ñeyute tal Yéésú rē.

⁴¹ Di d'ébpí pay saami Simon, won d̄i tih : « Fun olute Méssiífē ! » (Iti fi tii baa daa ri Kiristaa mbée Buura Koo fal ri ra.)

⁴² Anndere kúdté Simon Yéésú nē. Yéésú yeelte Simon ní won d̄i tih : « Daa fu Simon, koy Saṅ ; dala'te woteh, fay dëekúú Sefaas. » (Iti fi tii baa daa ri : Peer. Iti fi tii Peer daa : la').

Fílíp a Natanayel

⁴³ Kéy fín fë, Yéésú hampe waali Galile. Laha' ri ra, dī tee'a'te a Fílíp, won dī tih : « Aye fu ñee tal so' ! »

⁴⁴ Fílíp dék Betsaydaa, ßani Anndere a Peer daa boku gin.

⁴⁵ Di fi Fílíp nampee pay otte Natanayel, won dī tih : « Fun olute ßëe' në wona' Mëyíis téeríi Kootaa ra, bee na wonuu yonente ya Téerëe rë : yaa Yéésú fi Suseef, bee dék Nasaret ra. »

⁴⁶ Natanayel won dī tih : « Yin wun mín d'úh Nasaret nagajek a ? » Fílíp won dī tih : « Yen saañ fu tíkíí afu íl ! »

⁴⁷ Wa ßeyute waala na suu. Ola' Yéésú Natanayel na ac dīi na, dī won dī tih : « Bee daa koy ki Israyel tígí-tígí, bi yéeh nofa' ow ! »

⁴⁸ Natanayel won dī tih : « Fu yúhë' sè' dih ? » Yéésú loffe ri won tih : « Homa' fu tal eena deef Fílíp deekëy rë doom ra, mi otte ro. »

⁴⁹ Natanayel ßéyídté uni won tih : « Bahaa, kon daa fu Koy Koope ! Daa fu Buuri Israyel ! »

⁵⁰ Yéésú won dī tih : « Wona won mi ro biti mi otte ro tal eena ra, daa tah fu gém ë ? Fay ot yi luk baa éémílé'. »

⁵¹ Di antee ßaat won tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : ðon ay ot sun-Koo kúnsëh, malaaka yi Koope lawe sun cépé, aye so' mi Koy-ßëe' në. »

2

Kílëegë lah Kanaa ra

¹ Waal ana filoon fi baaha, kílëek lahte Kanaa di Galile. Yaafi Yéésú húmú në.

² Yéésú a taalibe yi ßal deekúté kílëegë, wa ayute.

³ Dúmë' béëñë ndaje ma ra, yaafa nduñutte Yéesú baaha won dī tih : « Wa lahluy béëñ. »

⁴ Yéesú won dī tih : « Síkirëh sè' yaa ow ! Fu faha' biti mi paga yi te wahtii so' lahay doom ? »

⁵ Yaafa payte won koy-pagoh ya tih : « Yii won don dī béëb, lah pëgí rí. »

⁶ Deef lahte yaad' pëenë yí yugusuu la' húmú në, yi yëwúdfé yahti bukutoh raa efuu na. Bina-bina waa na béëb wadtee mín sod' binwaar iniil mbée pëenë.

⁷ Yéesú won koy-pagoh ya tih : « Néhi yaadfi yee muluñ. » Wa nehute yaadfa ní líiffé pew.

⁸ Tígí daaha, Yéesú won wa tih : « Leegi éfi në mulaa don kom koy ki gaana. » Wa pagute yii baaha.

⁹ Díkísè' koy ki gaana efa, deef mulaa yíssëhté béëñ. Di yéeh tígë koluu koy-pagoh ya béëñë rë, ndaa wa fi yaa yúhú. Tígí daaha, koy ki gaana dëekké yíkíi kíléegë

¹⁰ won dī tih : « Ndaje mi lah béëb bëewë dëbúu efa' béëñë lukki neñ ña. Tíl níi bëewë sampi píi faanni wa raa nék, yee loolay níi rë anti dúhrú ! Do nék fu henay ñah, fu yef béëñë lukki neñ ña yefo níi a ñeh. »

¹¹ Baa daa kimtaana dëbpi pañ Yéesú rë. Di paga' ri Kanaa di Galile. Daaha, dī teeña'te ndami, tahte taalibe yi gémuté rí.

¹² Filoon fi baaha, dī saañce Kafarnawum bani yaafi, koy-yaayyi a taalibe yi ; wa homute i waal daaha.

*Yéesú a yaayoh ya filiñ Faam fi gaani Koope
(Saame Maccë 21.12-13 ; Marka 11.15-17 ;
Lúkkë 19.45-46)*

13 Leba' Paagiyewúddë rë, Yéésú kolohte saañce Yerusalem.

14 Laha' ri dī haalte baylii Faam fi gaani Koope ra, dī deef júlè yè wani harra a fañnji wa filiḅ, yaayoh yi bédú yè, a bëewë nē lofrantuu hélíis rë.

15 Tígí daaha, dī saampe dúd' níh yugusse njooraa, líkké wë, d'úhídté wë bëeb' èssín bani júrí wë ; dī júl'këñcé taabulli bëewë nē lofrantuu hélíis rë, hasalte hélsí wë feey,

16 antee won yaayoh yi bédú yè tih : « Kéllí iñyee bëeb' deh ! Ngënë tíkí faam Baaso' yaayaa ! »

17 Filoon fi baaha, nuffi taalibe yi payte unna bíníyú Téerëe rë bitih : « *Tígë teem so' Faamu ra, daa mi yúh rí keeñ so' !* »[☆]

18 Tígí daaha, baha yi yewúddë wonu ri tih : « Pagid' fun yii éemíl'è'í nay fun teebe bití fu lahte sañ-sañ pagá' fu yii bee ra ! »

19 Yéésú tahte won wa tih : « Don poysa' Faam fi gaani Koope fi bee raa, may rii tabahaat filiḅ waal éeyë. »

20 Baha yi yewúddë wonu ri tih : « Faam fi bee tabahute kíil sabay iniil a kíil pëenë (46) bee ra, dō fantee won fu mín' d'íi tabahaat filiḅ waal éeyë è ! »

21 Ndaa Faam fa na wona' Yéésú rë, dī yin kay neh gét nēe wona' faan dī fi baaha.

22 Tílé' níi Yéésú kéllúté búudé rë, taalibe ya nérsúuté bití Yéésú na húmú won uní bah ; yii baa tahte wa gémúté yee won Téerëe rë a una húmú won Yéésú rë.

☆ 2:17 2.17 Saame Kañaa ya 69.10

Yii homa' ow béeb Yéésú yúh rí

²³ Jamanaa homa' Yéésú Yerusalem feedi Paaga ra, ow caak gémuté rí oluu wa kimtaanna paɗ dī ra.

²⁴ Ndaa bi yúh Yéésú bëewë béeb, dī lekaay wa.

²⁵ Di húmú sohlaay biti ow ac dīi na won biti díw man deh, ndah yii homa' ow béeb dī yúh rí.

3

Yéésú a Nikodem

¹ Lahte bëyí hínú Nikodem, dī non farisenɗa te ri kélfë yëwúf.

² Di acce elek deefidte Yéésú won dī tih : « Bahaa, fun yúhúté biti Koope daa wol ro yëeddí fun, ndah ow mínéh paɗ kimtaanna paɗ fu ra hém Koope ñéerëey a ri. »

³ Yéésú tahte won dī tih : « Mee roo won kaaf ka ra ee : ow mínéh yúh iña Nguur ki Koope, hém dī límëetúy. »

⁴ Nikodem meelte ri won tih : « Ow tíl níi baha raa, dī ay límëetúu díh ? Di ii nimil loo yaafi límëetú kay maan ? »

⁵ Yéésú tahte won dī tih : « Mee roo won kaaf ka ra ee : ow mínéh haal Nguur ki Koope, hém dī ñeyay muluɓ a Ruuh-Pesen, dī límëetú.

⁶ Bëyí límú ow, pesa' pes ow ; bëyí límúu Ruuhi Koope, pesa' Ruuhi Koope.

⁷ Yin banay roo jaahal di yee wona' mi ro biti bëewë warutee límëetú rë.

⁸ Ngilaaw ma laba' tígí neba' ri fu kelee na neh a ? Añcaɗ, fu yéeh tígë kola' ri a tígë na saañ dī ra ! Di dfaaha kep di bëyí límúu Ruuhi Koope ! »

9 Nikodem won dī tígí daaha tih : « Baa mínë' lah dīh ? »

10 Yéésú won dī tih : « Yëeddëhë teempe ti dō nen Israyel fu yéeh yii baa a ?

11 Mee ron won kaaf ka ra ee : fun hom wonuu iña yúhú fun dā, fun seede iña na olu fun dā, ndaa dōn fahuuy fun síkírëh.

12 Mi won dōn iñi ëldúnë dōn gémúy së' rëe, dōn ay soo gémëe dīh biti mi wona ron iñi sun-Koo ?

13 Ow pëyrëy yúhí sun-Koo ; so' mi Koy-bëe' fë kola' na ra doṅ daa yúh rí.

14 « Dee kera' Mëyíis goṅ fa yugusuu përem sun fi duuda, béyídté rí luufa ra[☆], so' mi Koy-bëe' mi waḍti béyrúun daaha,

15 nda bëyí gém së' béeb lah pesa na dúmëh rë.

16 Yúhí biti Koope faha' bëewë fahoo ní dī yera'te Koy ka laha' ri ra kut, nda bëyí gém dīi na béeb banti saṅku, lah pesa na dúmëh rë.

17 Koope wolay Koohi ëldúnë biti ri ac daani bëewë ; ëe-ëe', dī wol ri sëmlë'í wë.

18 Kon bëyí gém Koy ka na ii daanu ; bëyí gémëy rí nék daanute níi wocce, af yee gémëy bëe' dī fi Koy ki yínii Koope kut ra.

19 Te yee haala' daana ra daa ri beh : niiña acce feey, ndaa ñúusë daa génël bëewë niiña ndah pagadḍi bossi wa.

20 Bëyí na paṅ bos béeb wonay yin niiña, dī hega' ri hegoo, ndah dī kaa' biti pagadḍi bossi feëñ.

☆ 3:14 3.14 Saame Kíní Bëy Israyel 21.9

21 Bëyí paga' kaah nék saama' niiña, nda bëyí ot pagadfi béeb yúh bití Koope daa bek dī na. »

Yéésú a Saŋ Batis

22 Filoon fi baaha, Yéésú a taalibe yi koluute suute Yúdee. Di hompe i waal daaha a wa, dī na bētís bëewë.

23 Saŋ nampee hom Enon di hëbís Salim na bētís daaha fal, bi caak tígë muluɓ. Bëewë aye dīi na, dī bëtsé wë.

24 Baaha ðeef dī téyúy kasu doom.

25 Lahte bis, i ow di taalibe yi Saŋ na taasuu a yëwúd yii lenke di na bukutu.

26 Wa payute Saŋ na wonu ri tih : « Bahaa, fu nérsëhté bëe' ðoni húmú énfí laahi Yurdeŋ fu na seedeyid dī ra a ? Di dalte bētís te bëewë béeb yuluu dīi na. »

27 Saŋ won wa tih : « Ow mínéh lah yii man ðah, te Koo oneh ri ri.

28 Don mínú seede bití sah, mi wonte bití mi Buura Koo fal ri ra neh, a bití Koope wol so' këllëhí doŋ.

29 Kílëek bi yaali ; kooji yaala nék homa' dah, kelee una, keeña sos ní sos. Daa mi kooji bah, yii baa daa tah keeñ so' sos ní sos.

30 Di wadti laha maakaama laho saye, bi so' ëylée.

31 « Bëe' kola' sun-Koo ra daa paa' béeb sun. Bëyí feey fi beh, míntí nona feey te wona' yii len ëldúníi beh. Bëe' kola' sun-Koo ra nék [daa paa' béeb sun] ;

32 dī seedeya' iña ot dī a yee keloh ri ra, ndaa ow na síkíréeh rí.

³³ Bëyí tah iña na won dī ra, déggélté biti Koo wona' kaah.

³⁴ Bëe' Koope wol ri ra, léhíné' woni Koope, ndah Koope beë Ruuhi Pesenji béëb sodte ri ri.

³⁵ Boffa daa faha' Koy ka ní tíkké iña béëb ya'i.

³⁶ Bëyí gém Koy ka lahte pesa na dúméh rë ; bëyí kaa' gémí rëe nék ii yúh pesi bah, te Koope ay rii dékéé teëb haay-keëñ. »

4

Yéésú a belaa dék Samari ra

¹⁻² Waalli yaaha, farisenja keluute ban fi biti yee lah Yéésú taalibe, bëtíssé wë rë, luk yi Sanj Batis. (Deef nagajek dī fi Yéésú neh daa na húmú bëtís, taalibe yi daa na húmú pagu yaa tígë.) Yúhë' Yéésú biti yii baa halte nuffi farisenja ra nék,

³ dī kolohte Yúdée, na nimil Galile.

⁴ Di yahti saañ dín fë rëe, dī wadtee ñee Samari.

⁵ Daaha, dī tílté ní dī lebohte gini hínú Sikaar non Samari, di hëbís feey fa húmú on Yakop koohi Suseef ra.

⁶ Yakop húmú hacce yéem daaha. Bi mok Yéésú waali, dī tookke búk yéemë na hílsëh, deef na' lahte leelu af.

⁷⁻⁸ Taalibe yi suute filië ginin saam yii nay waa ñame.

Lahte belii dék Samari acce neh wahtii baaha. Yéésú won dī tih : « On so' muluë mi han yaa OW. »

⁹ Belaa won dī tih : « Mantee bal, fu daga' so' muluë díh te fu yëwúf, mi bëy Samari ? »

(Deef wa fi yëwúdfë nagajek, fahuuy bok a bëy Samari dara.)

¹⁰ Yéésú won dī tih : « Fu yúh yii na ona' Koo a so' mi bëe' na won a dō ra koon, daa fay soo dāge muluβ, mi on dō mulaa na ona' pes dā. »

¹¹ Belaa tahte won dī tih : « Bahaa, dō fu lahay hoc nūi wocce, te yéemë noodte tíkké sun ! Fay dūhée mulaa na ona' pes dā di kon ? »

¹² Ciffi fun Yakop daa helid fun yéemí beh. Di hante na mulaa, koyyi hanute na, yuppi hanute na, fantee haba' biti fu luk dīi gaan a ? »

¹³ Yéésú won dī tih : « Bëyí han na mulii yéemí bee béeb, fay sifiraat ;

¹⁴ ndaa bëyí han na mulaa nay mi rii one ra, ii sifiriil ta' : mulaa nay mi rii one ra kay, ay yíssée culi julli pesi na dūméh dīi na. »

¹⁵ Belaa won dī tih : « Bahaa, on so' na mulii yah, nda mi woc sifiroh te mi aylileh neh yéemí beh. »

¹⁶ Yéésú won dī tih : « Kon paye fu kale yaalu fu ac. »

¹⁷ Belaa won dī tih : « Mi lahay yaal. » Yéésú won dī daaha tih : « Fu won kaah biti fu lahay yaal,

¹⁸ ndah fu ñeete yaal iip, te bëe' dōni na pesu leegi ra yaalu neh. Kon fu won kaah ! »

¹⁹ Tígí daaha, belaa won dī tih : « Bahaa mi ot na, fu yonente !

²⁰ Caacci fun húmú jaamiyuu Koope sun fi danj beh, ndaa dōn fi yëwúdfë, dōn wonu dī wadti jaamiyuun Yerusalem. »

²¹ Yéésú won dī tih : « Yaa ow, gémé yee na won mi ro bee ra : ay tíl nūi jaamiyohi bëewë

Baap-Koo sun fi danji beh, mbée Yerusalem ii caak solo.

²² Don fi bëy Samari, don na jaamiyuu, ndaa don yíih Koope ; fun fi yëwúdfë nék, fun na jaamiyuu ri te fun yúhú rí, ndah ri ñeya' fun fi yëwúdfë nē, múclí ëldúnē.

²³ Wahtaa hompe lah, te ri lahte, wahtaa nay jaamiyee bëewë na saamu Baap-Koo kah-kah ra, wa ñeya' ri Ruuh-Peseṅ a kaaf ka ra. Baap-Koo saam mani bëewí yah.

²⁴ Koope dī Ruuh, te bëyí na jaamiyoh ri wafti ñeyaa Ruuhi a kaah. »

²⁵ Belaa won dī tih : « Mi yúhté biti Buura Koo fal ri ra maanam Kiristaa, ac ayo. Di ac daa, dī ay fun teeb béeb. »

²⁶ Yéésú won dī tih : « Daa mi, so' fa na won doo na ra. »

²⁷ Taalibe yi Yéésú lahuu tígí daaha. Oluu wa Yéésú na won a beleb ra, wa éemuté ní éem, ndaa ow di waa na kaañay meel Yéésú yee na saam dī ra, a yee tah dī na won a belaa ra.

²⁸ Tígí daaha, belaa helte peni mulii, nimilte ginin won bëewë tih :

²⁹ « Ëyí don ot bëe' abee wonte so' iña paṅ mi ra béeb. Di Buura Koo fal ri ra neh delem a ? »

³⁰ Bëewë koluute, suute deefri Yéésú.

³¹ Filiḅ fi baaha, taalibe ya gangalu Yéésú ñam wonu tih : « Bahaa, tumé yin lowu book ! »

³² Ndaa dī won wa tih : « Mi lahte ñami don yíih rí. »

³³ Tígí daaha, wa na meelantuu hanndal ki wa wonu tih : « Ow kompe ri ñam neh a ? »

³⁴ Yéésú won wa tih : « Paŋ yee faha' bée' wol so' ra ní mit sèk, daa ñami so'.

³⁵ « Don wonu neh dee a lec tas céyín iniil a ? So' mi won don tee : ëlí meeyya ! Iña nonte ní seh lec.

³⁶ Bée' në lec da ee liil yínlí rë, na négirë' peba na saañ pesa na dúméh rë. Hen daaha raa, bée' soh ra a bee lec da bok, lah sos-keen.

³⁷ Lééhë won kaah bitih : “Bée' soh ra bokaay a bee lec da.”

³⁸ Mi yeñce ron lec meeyi don mësúy nëe paŋ dara. I ow kay daa légéyú rí, don daa njiriñuu ri. »

³⁹ Kola'te bee wona' wa belaa biti Yéésú wonte ri iña paŋ ri béeb rë, i ow caak di bëy Samari dékú gini baa ra gémúté Yéésú.

⁴⁰ Te deefruu wa ri ra, wa dagute ri di hom waa na daaha ; tigí daaha, di hompe waal ana waa na.

⁴¹ Iña na won di ra tahte wa baatuutee caak na haalu ngémë.

⁴² Wa wonu belaa tih : « Iña bílíd fu fun da daa tah fun gém neh don, ndaa biti fun kellirute affi fun di na won, te fun yúhúté biti daa ri Sëmlëhí ëldúnë kaah. »

Koy daga pay Yéésú rë

⁴³ Filoon fi waalli ana ya hom Yéésú daaha ra, di kolohte saañce Galile.

⁴⁴ Di wonidte afi bitih : « Yonente heefuu gina dék dí rë. »

⁴⁵ Laha' ri Galile ra, bëy gina teeriyuute ri daaha, ndah payuu wa feedi Paaga Yerusalem ra, wa olute iña paŋ di filib feeda ra béeb.

⁴⁶ Daaha, Yéésú ñeyaatte Kanaa di Galile, tígë húmú yíssë' rí mulaa béeñ rë. Deef ow di dakki buur dék Kafarnawum, koy ka keente jér.

⁴⁷ Kela' ri biti Yéésú kolohte Yúdée acce Galile ra, dī saañce deefidte ri, danke ri pay Kafarnawum payid dī koy kee ke ri na maannda' húl rë.

⁴⁸ Yéésú won dī tih : « Don oluy kimtaan a iñi éemilë'té rëe daal, won ti don ii gém múk ë ! »

⁴⁹ Daga won dī tih : « Bahaa, yípée ac faam balaa koy so' húl. »

⁵⁰ Yéésú won dī tih : « Nimile faam, koohu béyídté af, yin ii rii kat. » Bëe' gémpé yee won dī Yéésú rë, kolohte na saañ faam.

⁵¹ Di hom waali faam fa, súrgë yí téebílúuté rí wonu ri tih : « Bahaa, koohu kolohte ! »

⁵² Di meelte wa wahtaa koloh kúkëyë rë, wa wonute ri biti faan kúkëyë woc tama bee wota' na' yutuud leelu af aa' fin ra.

⁵³ Boffi kúkëyë yíppée ot biti yaa wahtaa wona' ri Yéésú biti koohi béyídté af ra. Kola'te baaha, bani bëy faami béeb gémuté Yéésú.

⁵⁴ Baa daa kimtaani ana fa pañ Yéésú kola' ri Yúdée nimilte Galile ra.

5

Lëfëñidë pay Yéésú rë

¹ Filoon fi baaha, ndaje di ndaje yi yëwúdfë lahte Yerusalem, Yéésú kolohte saañce na.

2 Gini baaha lahte laahi Ébrë yë wonuu ri Betsataa, hom hëbís ilë në wonuu Ílí Harra* ra. Di lahte mbaar iip.

3 I jérídf caak daa fanuu mbaarri yaaha : búumídfë deh, bëewë në yíibú rë deh, lëfëñídfë deh. [

4 †]

5 Filib fi jérídfí yaaha, lahte na bëyí hente kíil sabay éeyë a kíil peeye (38) dí fanohte ri jér.

6 Ola' Yéésú bëe' fanohte feey te ri yúhté biti dí maañcee jér rë, dí meelte ri won tih : « Fu faha'te biti fu wah a yaal kowa ? »

7 Jérde won dí tih : « Bahaa, mulaa hégíyëh rëe, mi na laheh bëyí mín sëe bek filib laaha ; mi home étídf saañ haal raa, ow kay déb së' filib. »

8 Tígí daaha, Yéésú won dí tih : « Kolee, fu pon dilu fu tíl. »

9 Bëe' yíppée wah, kolohte ponte dili na tíl.

Yiin pay Yéésú bëe' rë tee'a' a bisa na hílsúu yëwúdfë rë.

10 Oluu baha yi yëwúdfë bëe' a dili, wa wonu ri tih : « Fu waray meeß dilu bisee woteh beh, dí bisa na hílsúu rë ! »

11 Bëe' won wa tih : « Bëe' pay so' ra daa won so' mi beß dili so' mi tíl. »

* 5:2 5.2 Gini Yerusalem bëeß húmú míirú míirë nú embite, dí antee lah il caak. Ílí bee na wonuu Ílí Harra bee ra, bëewë habuu biti harra húmú ñeyrúu në biti wa húmú yahti haal gina. † 5:4 5.4 Bëewë húmú ñeyaatu unni yee bín fë wora'i wa bëewë rë, lahte na yi húmú bíníyú yii beh : *Wa homuu daaha sehe hégíyëhí mulaa. Na hom nú lah wahtii malaakii Koo-Yíkëe ac hégíy mulaa, te jérdë në débpi haal mulaa wahtii baaha ra ay wah, a di míntí man jéré bëeb.*

12 Wa meelute ri wonu tih : « Bëe' won dɔ baaha ra wah ? »

13 Ndaa bëe' yéeh payohi, dɛ mɛ́nɛ́h ríi teeɓa', bi múuy Yéésú filib dúukɛ́lí bëewë húmú daaha ra.

14 Filoon fe, Yéésú tee'a'te a bëe' filib Faam fi gaani Koope, won dɛ tih : « Fu abaa fu wahte leegi ! Ngana bakaaril, toñeh yii luk baa misik ay roo kate. »

15 Kola' bëe' dah, dɛ payte wonte ɓaha yi yëwúɗɗë bitɛ bëe' pay dɛ ra Yéésú.

16 Kola'te baaha, wa henute halañ sun fi Yéésú, di yee paya' ri ow bisa na hílsúu wë rë.

17 Ndaa Yéésú won wa tih : « Baaso' ee légéy rë na saañ, so' ɓal mee légéy rë maa saañ. »

18 Wona won dɛ baa ra, tahte ɓaha yi yëwúɗɗë ɓaatuutee caṅ hawɛ húl, ndah teyay bitɛ doṅ dɛ poote kootii bisa na hílsúu rë, ndaa dɛ wona' ti Koope daa boffi, daa ri bitɛ daa wa teyu.

Sañ-sañi Koy ka

19 Yéésú tahaatte won tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : so' mi Koy ka mi mɛ́nɛ́h koloh rek mi paṅ ; mi paga' yee ot mi Baaso' na ra. Yii paṅ Baaso' bééɓ, so' mi Koy ka mi paga' ri.

20 Di faha'te so', te dɛ na teeɓ so' iña na paṅ dɛ ra bééɓ. Di ay soo teeɓ yi ay pagu kay, yi luk yaa gaan faṅ níi don éem :

21 di na kèllë' Baaso' ow búudé on dɛ pes, so' mi Koy ka bëyí neɓ so' mi on dɛ pes.

22 Baaso' na aattiyeeh ow, ndaa dɛ onte so' mi Koy ka sañ-sañi aattiyaa mi bééɓ,

²³ nda bëewë béeb yed so' mi Koy ka cér ti di yeruu wa ri Baaso' nen. Bëyí yeray so' mi Koy ka cér, ðeef yeray Baaso' fa wol so' ra cér.

²⁴ Mee ron won kaaf ka ra ee : bëyí síkírëh woni so', te ri gém bëe' wol so' ra, lahte pesa na dúméh rë. Di ii daanu : ði múccé kúl kë, haalte pesa.

²⁵ Kaaf ka bee búk së' beh : wahtaa ee saañ lahe ra, te ri lahte níi wocce, wahtaa nay kelee bëewë húlú rë un so' mi Koy Koope ra, te bëewë nay kelee woni so' ra ay pes.

²⁶ Di homa' pesa Baaso' na, ði tahra' so' ri ðaaha, pesa hompe soo na.

²⁷ Te ri onte so' mi Koy ka sañ-sañ aattiyaa, ndah daa mi Koy-bëe'.

²⁸ Yee won mi ðon ra ðanay ron jaahal : wahtaa ee ac ða, bëewë húlú hacu feey fi bee ra béeb ay keloh un so',

²⁹ te wa ay koloh búudé. Bëewë húmú paguu yin wun ra ay koloh, haal pesa na dúméh rë, yee húmú paguu yin ðos ra koloh, daanu.

³⁰ So' mi Koy ka mi mínéh koloh rek mi paṅ, mi na pageh yee neba' so' ra, ndaa yee neba' bëe' wol so' ra. Mi hom aattiya' yee nah so' Koope ra, te aattiya'i so' júbpé.

Seede yi Koy ka

³¹ « Daa mi seedeyira af so' iñi so' koon kep, ow ii tah biti mi won kaah.

³² Ndaa ow kay daa na seedeyid' so', te mi yúhté biti iña na won ði sun fi so' ra kaah.

³³ Don wolute i ow Saṅ Batis na, te iña won ði sun fi so' ra kaah.

34 Seedii leṅ sun fi so' yaha bi ow kut, mi sohlaay ; ndaa mi won don woni Saṅ, nda don mín múc.

35 Saṅ húmú man lampii kédú hawaanaa nen, te don húmú dalute ot neḅ niiñi.

36 Ndaa lahte seedii daa luk bi Saṅ lah solo : daa wa iña na paṅ mi ra. Yee nah so' Baaso' paṅ ra won sun fi so', wa teeḅa' biti Baaso' daa wol so'.

37 Te Baaso' fa wol so' ra, seedeyid' so' ḅal. Yaa biti kay, don kélúy dī na won, te don éllúy rí.

38 Don habuy unni don na ndah don gémúy so' mi ḅee' dī wol ri ra.

39 Don yahti yoon Téerée rée, don ḅekuu keeññon béeb filiḅ, ndah don séentúu pesa na dúméh rē nē. Añcaṅ, Téerée seedeyid' so',

40 don anutee kaa' deefri so', don pes !

41 « Mi sohlaay kañi kola' ow na.

42 Mi yúh don : mi yúhté biti don fahuuy Koope.

43 Mi ayid' Baaso', don kaa'uute síkírēhí sē'. Ndaa ow kay daa ayira afi raa, don síkírēh rí.

44 Don fahuu biti rek don kañantee affon, don anutee fahuuy kañi kola' Koope fa yínē kut ḅa ! Don ay soo gémée dīh ?

45 Ngēnē hēbii biti daa mi nay ron teeḅee a Baaso' ; Mēyíis daa nay ron teeḅee, dī fa don tíkú yaakaaron dīi na ra.

46 Nagajek, don gém Mēyíis kaah koon, don warutee soo gém, ndah dī bínité yii leṅ soo na.

47 Ndaa hém don gémúy iña bíní rí rēe, don ay gémée wonni so' dīh ? »

6

*Mbúurú yí iippa a jénní ana ya
(Saame Maccëe 14.13-21 ; Marka 6.30-44 ;
Lúkkë 9.10-17)*

¹ Filoon fi baaha, Yéésú húussé laahi Galile fa na wonuu bal laahi Tiberiyat ra, saañce búgí yínëe.

² Bi olu bëewë kimtaanna na paŋ dī, dī na wahil jérídfë rë, dúukël ow ñeete tala.

³ Laha' ri ra, dī lappe daŋ, tookke a taalibe yi.

⁴ Baaha, deef feedi yëwúdfë na wonuu Paak ra lebohte.

⁵ Béyrë' Yéésú aŋi, dī otte bëewí caakute níi caak na ayu dīi na. Tígí daaha, dī meelte Fílíp won tih : « Yen ay lomee mbúuríi mín ñëmídf bëewí yee dih ? »

⁶ Di hom olsohi Fílíp, daa tah dī wona' ri ñah ; deef dī yúhté yee nay ri page ra níi wocce.

⁷ Fílíp won dī tih : « Wuti yen lah hélsí tam d'úmléh wë koon*, ii mín lom mbúurú níi wa béeeb lah wuti yaha ñiip. »

⁸ Tígí daaha, ow kay di taalibe yi, Anndere koy-yaafi Simoŋ Peer won dī tih :

⁹ « Lahte kúkëyí kúdté mbúurú loorso† iip a jén ana deh, ndaa wa ay taabe bëewí caakki yee yih ? »

¹⁰ Yéésú won wa tih : « Wëní wë took. » Deef tígë húmú caakke gaawa. Wonuu wa baaha ra,

---

* **6:7 6.7** *hélsí tam d'úmléh wë* :Di gerek, biníyú ñeh : *dëñé tíméer ana (200)*. Dëñé yínë, daa ganjarma yíníl légéy súrgë bis múlgús.

† **6:9 6.9** *loorso* :Wa peppi man pep bele nen. Wa hom yugusuu mbúurú.

wa tookute. Bëewí yaalla húmú nè rë warutee mit ow júnní iip (5.000).

¹¹ Yéésú bebpe mbúurëe, símpé Koope, wora'te wa bëewë. Di bebpe jénë hente daaha bal, wora'te wa bëewë níi ow fi ow waa na béeb lahte yi doyte ri.

¹² Ñamuu wa béeb níi wa laalute ra, Yéésú won taalibe yi tih : « Négíríi wooñjiida, yin ban naa yah. »

¹³ Négírúu wooñjiidi mbúurú yí iippa ñamu bëewë rë, wa líiffé dama sabboo a dama ana.

¹⁴ Ola olu bëewë kimtaana paŋ Yéésú rë, tahte wa wonu tih : « Bëyí bee daa yonentaa húmú wonu biti wadtee ac ëldúnë rë kaah ! »

¹⁵ Bi yúh Yéésú biti bëewë yuluu hami daaha tik dí buuri wa, dí héciilté lappe daŋa, bani afi njunduŋ.

Tílí Yéésú sun fi mulaa

(Saame Maccëe 14.22-33 ; Marka 6.45-52)

¹⁶ Sos na'in, taalibe yi Yéésú cépúté búk laaha.

¹⁷ Wa haalute gaal na húsusú laaha yullute waal Kafarnawum. Koo elekke affi wa, ðeef Yéésú ðeefray wa doom.

¹⁸ Bi gaan ngilaaw ma, mulii laaha yampe na hégyëh.

¹⁹ Sayuu taalibe ya níi wa homute yii mitte kilomet iip mbée pënenë fliib laaha ra, wa séenúté ow na til sun fi mulaa, ðeef Yéésú daa na ac waa na gaala ; wa yípútée tíit.

²⁰ Ndaa Yéésú won wa tih : « Ngënë tíití ! Yaa so' ! »

²¹ Tígí daaha, taalibe ya homu woni dí haal gaala, wa yípútée teer tígë na suu wa koon da.

Ñama na ona' pes da

²² Yíilè' Koo káy fín fë, dúukèlí bëewë húmú tasu búk laaha ra húmú olute biti gaal yínè kut daa húmú daaha aa' fin ; te wa yúhúté biti na suu taalibe ya ra, Yéésú ñéerëey a wa filiḅ gaala ; wani affi wa kut daa suu.

²³ Tígí daaha, lahte gaalli koluu Tiberiyat ayute teerute hëbís tígë húmú ñamuu wa mbúurëe, bee símé' Yíkëe Koope ra.

²⁴ Bi olu wa biti dī fi Yéésú a taalibe yi húmúy nē, wa haalute gaalli yaaha, na suu Kafarnawum saami.

²⁵ Deefuu wa ri búgí yíní laaha ra, wa meelute ri wonu tih : « Fu ac dee kiri bahaa ? »

²⁶ Di won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : wéerté sē' biti mbúurëe ñamu don ní looyon mayce ra daa tah don na saamu so', ndaa biti don yúhú iti fi kimtaanni so' neh.

²⁷ Ngënë mēkí ñami ay míllée yah. Lah mēkí bee na ona' pesa na dúméh rē kay, bee nay mii onee so' mi Koy-bëe' rē. Baap-Koo yedte so' sañ-sañi baaha. »

²⁸ Wa meelute ri wonu tih : « Koope faha' biti fun paṅ légéyí bih ? »

²⁹ Di won wa tih : « Légéyë seh Koope don na ra biti don gém so' mi bëe' dī wol ri ra. »

³⁰ Wa wonu ri tih : « Fay fun teeḅe kimtaani bi níi tah fun gém dē ? Fay page yii bih ?

³¹ Caacci yen ñamute maan‡ luufa ti di bíníyúu rí Téerëe bitih : “*Di onte wa yii ñamun wa, yii*

---

‡ **6:31 6:31** *maan* :Wa peppi sewte, wa man pëndë miraa nen. Daa wa ñama húmú on Koope ḅëy Israyel koluu wa Ésíḅ homute luufa níi hente kíil sabay iniil (40) ra.

kola' sun-Koo."☆ »

³² Yéésú won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : Mëyíis neh daa ona' ñama kola' sun-Koo ra, Baaso' daa na on ðon ñami kah-kah fa kola' sun-Koo ra.

³³ Ñama na ona' Koope ra, daa ri bee kola' sun te na on bëewë pesa na ðúméh rë. »

³⁴ Tígí daaha, wa wonu Yéésú tih : « Bahaa on fun ñami yaa faraah. »

³⁵ Di won wa tih : « Daa mi ñama na ona' pesa ra. Bëyí ðeefid so' wocce yaaß, bëyí gém sè' wocce sifiroh.

³⁶ Mi wonte ron ri : ðon olute so' ngëey, ndaa ðon kaa'uute gémí sè'.

³⁷ Bëyí Baaso' on so' ri béeb ay soo ðeefid, te bëyí ðeefid so' mii rií lík,

³⁸ ndah mi cépëy feey fa pañi yee faha' mi ra, ndaa pañi yee faha' bëe' wol so' ra.

³⁹ Yee faha' bëe' wol so' ra nék daa ri beh : mi banti ñak ow yínë di yee ðéñéen dí so' ra, ndaa mi wad waa kèllë kèllë búudé yiin nay túkkíyé èldúnë rë.

⁴⁰ Yee faha' Baaso' ra daa ri bitih : bëyí yeel so' mi Koy ka béeb te ri gém sè', dí liil pesa na ðúméh rë, mi kèlid dí búudé yiin nay túkkíyé èldúnë rë. »

⁴¹ Wona won Yéésú biti daa ri ñama kola' sun ða, tahte yëwúððë në úlúm-úlúmú hanndal ki wa

⁴² wonu tih : « Yaa Yéésú koy Suseef neh hanaa ? Yen yúhú boffi a yaafi ! Di wona' biti dí kola' sun díh ? »

☆ **6:31 6.31** Saame Kolohi koyyi Israyel Ésip 16.4, 15 ; Kañaaya 78.24

43 Yéésú won wa tih : « Yéfi yee na wonu ron hanndal kon dfa.

44 Ow mínéh sée deefid hém Boffa wol so' ra yejeh ri soo na ; te so', may kélid bëyí baaha búudé yiin nay túkkíyé öldúnë rë.

45 Yonente ya bíníyúté yii beh : *“Wa béeb, Koope ay waa teeb.”*✧ Bëyí síkírëh Boffa béeb te keloh woni, deefidte so'.

46 Baa homay won biti ow öldté Boffa. So' fa kola' Koope na ra kut daa mi ot dí.

47 Mee ron won kaaf ka ra ee : bëyí gém sè' liilte pesa na dúméh rë.

48 Daa mi ñama na ona' pes dfa.

49 Caaccee ke ron ñamu maana luufa ra húlúy ë ?

50 Ndaa dfee man ñama kola' sun yee ra, bëyí ñam na béeb ii húl.

51 Daa mi ñama kola' sun, na ona' pes ra. Bëyí ñam na ñami yeh, fay pes faw. Ñama nay mii onee ra daa faan so' ; may rii ona' nda bëewë pes. »

52 Unna won Yéésú yaa ra tahte yëwúddë béyrúté unni wa sun, na capuu hanndal ki wa wonu tih : « Bëyí bee mínë' yen yed faani dí ní yen ñam ? »

53 Di won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : don ñamuy na faan so' mi Koy-bëe' te don hanuy na ñif mi so', don ii naa liil pesa.

54 Bëyí ñam na faan so' te ri han na ñif mi so', liilte pesa na dúméh rë te may rii kélid búudé yiin nay túkkíyé öldúnë rë.

✧ 6:45 6.45 Saame Isayii 54.13

55 Faan so' ñamaɗ kah-kah, ñif mi so' han kah-kah.

56 Bëyí ñam na faan so' te han na ñif mi so', dī pokohte soo na te mi pokohte dīi na.

57 Baaso' fa wol so' ra ee pes ɗa, te daa ri tah mi na pes ; ti ɗaaha nen, bëyí ñam na faan so', daa may tahe dī pes.

58 Ñama kola' sun-Koo ra daa reeni. Bani yee húmú ñamu caaccee ke ron húlú rē maduy. Bëyí ñam na ñami yah, fay pes faw. »

59 Na yēeddē' Yéesú unni yaa ra, ɗeef dī húmú filib tígē na ɗaguu yēwúɗɗē Koope ra, di Kafarnawum.

Taalibe ya heguu ra

60 Síkirúu wē Yéesú níi wocce ra, i ow caak di taalibe yi wonu tih : « Unna won dī ra nebeh keloh ! Wa ay tahuu ɗíh ? »

61 Bi yúhíd Yéesú afi biti taalibe ya úlúm-úlúmú wona won dī unni yaa ra, dī won wa tih : « Baa daa ñogol ɗon a ?

62 Don ot so' mi Koy-bëe' mi saye sun nimil tígē kola' mi raa, ɗon ay page yih ?

63 Ruuhi Koope daa na ona' pes. Ow tikkiyay yin. Unna won mi ɗon ra kola' Ruuhi Koope na, te daa wa na tah ow pes.

64 Ndaa i ow ɗon na gémúy sē'. » Yaaha béeɓ, ɗeef Yéesú maañcee yúh bëewē gémúy rí rē, a bëe' nay rii yaaye ra.

65 Di baatte won tih : « Yii baa daa tah mi won ɗon biti ow mínéh sēe ɗeefid, hém Baaso' tahreh ri ri. »

66 Kola'te baaha, ow caak di taalibe yi heguute, wocute ñéerē' a ri.

⁶⁷ Tígí daaha, Yéésú won taalibe yi sabboo a ana ya tih : « A dɔn, dɔn nampi fahuuy saañ neh a ? »

⁶⁸ Simon Peer loffe ri won tih : « Yíkée, fun ay ñee tal wah ? Daa fu na won unna na kúdf ow pesa na dúméh rë.

⁶⁹ Fun gémúté, te fun yúhúté bití daa fu Bëyí selaa dühë' Koope na ra. »

⁷⁰ Yéésú won wa tih : « Daa mi tanis dɔn fi sabboo a ana ya neh a ? Añcaŋ, ow yínë dɔn na seytaane gaan ! »

⁷¹ Deef dī wona' Yudaas koy Simon Iskariyot. Di fi Yudaas, nona' ri taalibe yi sabboo a ana ya níi, daa ri nay rii yaaye.

7

Yéésú a mboko yi

¹ Filoon fi baaha, Yéésú hompe filiɓ Galile na wër ; dī fahaay pay Yúdée ndah baha yi yëwúdfë fahuu hawi húl.

² Filiɓ fi baaha bééɓ, bi na leboh ndaje ma na homuu yëwúdfë dúttë rë,[☆]

³ koy-yaayyi wonu ri tih : « Kolee dee fu saañ ndaje mín Yúdée, nda taalibe ya bééɓ ot iñi éemílë' yë na paŋ fu ra.

⁴ Bëyí faha' bití yúhú na dapeeh paŋi iñi. Fu mín paŋ iñyee raa kay, feheye níi bëy ëldúnë bééɓ yúh rë. »

⁵ Nagajek, wa fi koy-yaayyi gémúy rí.

⁶ Yéésú won wa tih : « Wahtii so' lahay doom ; ndaa dɔn, wahtu ya bééɓ wun dɔn na.

[☆] **7:2 7.2** Saame Tali Léwí 23.34-36 ; Nérsí Kootaa 16.13

⁷ Bëewë mínih rën kaa', ndaa wa kaa'uute so' di yee teeḃa' mi wa biti pagadḃi wa bosse ra.

⁸ Don fi yaa tılı don saaḃ feedin. So' mi saay, ndah wahtii so' lahay doom. »

⁹ Filoon fi unnee ke ri yah, ḃi tasse Galile daaha.

Yéésú filib feedi yëwúḃḃë

¹⁰ Sayuu koy-yaayyi yi ndaje min ra, ḃi fi Yéésú nampee naa saaḃ ndaḃ feey, ow yéeh baaha.

¹¹ Baha yi yëwúḃḃë homute filib ndaje ma na saamu ri, na meeluu tígë waḃ ḃii homa ra.

¹² Úlúm-úlúmí ban fi Yéésú misikke filib fi bëewë. Yee na wonu biti ḃi bëyí wunte, yee kaa'uute na wonu biti ḃi yaha' nuffi bëewë yahoo.

¹³ Di filib yaaha béeb, ow kaañay bëyíḃ uni sun, ndah wa helute nuf baha yí yëwúḃḃë në.

¹⁴ Tílé' feeda níi lahte leelaa ra, Yéésú saaḃce haalte Faam fi gaani Koope na yëeddë'.

¹⁵ Yëwúḃḃë éemuté dee na yëeddë' rí rë, wonu tih : « Di yúhë' iñi caakki yee dih, te ri yooday ? »

¹⁶ Yéésú loffe wa won tih : « Iña na yëeddë' mí rë dúhëey soo na, dúhë' Koope fa wol so' ra.

¹⁷ Bëyí caḃke pañi yee neba' Koope ra ay yúh nda iña na won mi ra kola' Koope na, nda mi won woni so'.

¹⁸ Bëyí wona' woni, saamḃa' aḃi ndam. Ndaa so' fa saama' ndami bëe' wol so' ra, mi yéeh fel, mi wona' kaah.

¹⁹ Mëyíis yeray ron Kootaa a ? Añcaḃ, ow yínë don na pagay yee won ḃi ra ! Don fahuu hawi so' húl yih ? »

²⁰ Bëewë wonu ri tih : « Yébítèh ham dfo neh a ? Daa faha' hawu húl ? »

²¹ Di won wa tih : « Mi paŋ kimtaan yínë kut don bééß éemuté !

²² Èlsíi affon ! Mëyiis nahte ron leji tunka. Te yii baa dalaay dñi na, kola' ní caacci na. Biti Mëyiis daa nah ron ri, don na pagu ri wuti yaha bisa na hílsúu rë, te ñogoleh ron.

²³ Kon don ham kootii Mëyiis, don mín lec kúkëy bisa na hílsúu rëe, don ngaaruu so' yi paya pay mi ow múlgús bisi baaha ra ?

²⁴ Ngënë ëlí rek don yíppí aattiya', lah ëettíyíi kaah. »

Buura Koo fal ri ra kola' dih ?

²⁵ Filoon fi baaha, i ow di bëy Yerusalem wonu tih : « Bee daa bëe' na fahuu hap húl rë saa ?

²⁶ Èlsíi di na wona' ri sun te ow hégíyëey. Kélfë yë habuuy kah-kah biti daa ri Buura Koo fal ri ra a ?

²⁷ Wonuy biti Buura Koo fal ri ra yahti ac daa ow ii yúh tígë nay rií kolee ra a ? Bëyí bee nék yen yúhú tígë kola' ri ra ! »

²⁸ Filiß yëeddë'í di Faam fi gaana, Yéesú béyídté uni sun won tih : « Don wonu ti don yúhú sè' a tígë kola' mi ra ! Yúhí biti nék nebaay so' neboo rek mi acce, bëe' mit wëelíyëh rë daa wol so', te don yíih rí.

²⁹ So' nék mí yúh rí ndah mi kola' hëbísí, te daa ri wol so'. »

³⁰ Tígí daaha, lahte bëewí na fahuu hami, ndaa bi lahay wahtii, ow tíkëy rí ya'.

³¹ Di filíß yaaha bééß, lahte bëewí caakki gémuté rí, wonu tih : « Buura Koo fal ri ra ac

ɗaa ay paɗ kimtaanni luk yee paɗ bëyi bee ra a ? »

Wola'i hami Yéésú

³² Yee na úlúm-úlúmú bëewë sun fi Yéésú rë siitë' rí nuffi farisenɗa, ßani kélfë yi seeyoh ya yejute i ow di wohoh yi Faam fi gaani Koope hami.

³³ Lahuu wa ra, Yéésú won bëewë tih : « Mi talla'te hom filiɓ fon nii fii yutuud, mi anti saañ ðeefri bëe' wol so' ra.

³⁴ Ay tíl nii ðon ay soo saam ndaa ðon ii soo ot, ndah ðon minih lah tige në saañ mi ra. »

³⁵ Yëwúɗɗë na wonantuu filiɓ fi wa tih : « Di ay saye di nii yen minih nëe lah ? Di saañ ðeefri yëwúɗɗë tasaaru ginni bëewi kayya ra neh, di yeel hom din fe yeedde bëewi kayya ginni yaaha a ?

³⁶ Yee wona' ri biti ay tíl nii yen ay rii saam ndaa yen ii rii ot, ndah yen minih lah tige në saañ di ra, di faha' won yi na ? »

Culli mulaa na ona' pes ɗa

³⁷ Bisa millë' feeda ra daa ri bisa lukki lah solo ra. Yiin fin fa, Yéésú canke fii bëewë, bëyidte uni won tih : « Bëyi sifiroh, aya soo na mi on di han.

³⁸ Bëyi gem soo na, di biniyuu rí Téerëe, culli mulii na ona' pes ay julli keeni. »

³⁹ Di hom woni tigi daaha biti bëewë nay rii gemë rë ay liil Ruuhi Koope. Jamanu yi yaaha, ðeef Koope cépirëy Ruuha sun fi bëewë gemu rë, ndah ðeef di teebaay ndami Yéésú doom.

Taasa'i bëewë sun fi Yéésú

40 I ow filib fi bëewë keluu wa unni yah, wonu tih : « Bëyí bee daa Yonentaa kaah ! »

41 Lahte yi wonu tih : « Daa ri Buura Koo fal ri ra ! » Ndaa lahte yi tahute wonu tih : « Buura Koo fal ri ra mín d'uhë' Galile a ? »

42 Bíníyúy Téerëe biti *Buura Koo fal ri ra ay coosaanee tali Dawit te ri ay d'uhëe Betle'em*[☆], gina húmú dék Dawit ra a ? »

43 Af Yéésú tahte wonni bëewë kéldëey.

44 I ow waa na fahuu hami, ndaa ow tíkëy rí ya'.

45 Nimiluu wohoh yi Faam fi gaani Koope húmú wolu ra, kélfë yí seeyoh ya a farisenja meelute wa yee tah wa kúrëelúuy Yéésú rë.

46 Wohoh ya wonu wa tih : « Iña won bëyí baa ra, ow mësëy wëe won ! »

47 Farisenja wonu wa tih : « Bëe' kúrëelëhté don bal a ? »

48 Don olute kélfë mbée farisen yínë gémpe rí ë ?

49 Bëewë gémú rí rë yíh yin kootii Mëyíis ! Wa ay alkoh ! »

50 Nikodem fa non wa fi farisenja, te húmú pëyídté deefri Yéésú rë won wa tih :

51 « Kootii yen onay yen biti yen daan ow te deefa yen síkíríh rí ní yen yúh yee pañ d'í ra. »

52 Wa wonu ri tih : « Kon fu dék Galile do bal ! Kúnsé Téerëe fu saam nda yonente yínë kut wadtee d'uhë' Galile raa ! » [

53 Filoon fi baaha, wa hasluute suute faam.

☆ 7:42 7.42 Saame 2 Samiyel 7.12 ; Mísée 5.1

8

Belaa habuu a yaal ra

¹ Yéésú kola' daaha, saañce danji Ēlíiffë.

² Kéy baab fin cúb, dī nimilte Faam fi gaani Koope, bēewë béeb dēefrute ri. Di tookke na yēedíŋ wë.

³ Hom homo níi, i ow di yēeddëh yí kootii Mëyíis a i farisenj kúrúte belii habuu a yaal. Wa tikúte rí fíi bēewë béeb,

⁴ wonu Yéésú tih : « Bahaa, belii bee habuu a yaal.

⁵ Te di filiŋ Kootaa, Mëyíis túuycé yen tap mani belii bee la' níi rí húl. Do nék, fu won yi na ? »

⁶ (Woni baa béeb, wa homu fíirí Yéésú, nda wa mín lah yii yabun wa ri.) Ndaa Yéésú sígímpé, bebpe kuni yampe na fíis feey.

⁷ Bi caguu wa Yéésú na sehu biti dī lof wa, dī béyídté afi won wa tih : « Ow di don na, bi mēsëy bakaad, débëe ríi tap. »

⁸ Di antee sígímëet, yampe na fíisëet feey.

⁹ Keluu wa unni yah, dala'te yee lukuu baha ra, wa sayuu yínë-yínë níi Yéésú a belaa kep daa tasu, belaa canke hompe tígë hom dī ra.

¹⁰ Di béyrëetté afi, won belaa tih : « Bēewë kúrú rë dee ra di yaa ow ? Kon lahay bëyí daana ro waa na a ? »

¹¹ Belaa won dī tih : « Lahay, bahaa. » Yéésú won dī tih : « So' bal, mi daanay ro. Fu mín saañ, ndaa kola'te woteh ngana bakaaril. »]

Yéésú daa niiñi ëldúnë

¹² Yéésú wonaat bēewë filiŋ Faam fi gaani Koope tih : « Daa mi niiñi ëldúnë ; bëyí ñee tal

so' wocce tíl ñúus, dī ay tílé niiña na ona' pesa na dúméh rë. »

¹³ Tígí daaha, farisenṅa wonu ri tih : « Gaad na peleh kuumi ! Ow mínéh tah biti fu won kaah. »

¹⁴ Yéésú won wa tih : « Wuti mi seedeyid af so' raa, mi won kaah. Mi yúh tígë kola' mi ra a tígë na saañ mi ra ; ndaa don, don yíh tígë kola' mi ra níi púlé tígë na saañ mi ra.

¹⁵ Dee na aattiyuu don da, homa' olad ow ; so' mi na aattiyeeh ow.

¹⁶ Ndaa tíl níi mi aattiya' raa, lah tēhí biti ri kaah ndah funi af so' na neh ; funi Baaso' fa wol so' ra daa na ñéerúu nē.

¹⁷ Kootii ron wonay biti tígí seedeyuun ow ana, deef kaah woo ?

¹⁸ Kon mi seedeyid af so', te Baaso' fa wol so' ra seedeyid so' bal ! »

¹⁹ Tígí daaha, wa wonu ri tih : « A boffu dih do ? » Di tahte won wa tih : « Don yíh sē', don yíh Baaso'. Don yúh sē' koon, don ay yúh Baaso'. »

²⁰ Na won Yéésú unni yaa ra, deef dī na yēeddē' filiḅ Faam fi gaani Koope, hēbís tígë na bekuu sarah ya ra, ndaa ow étdēy hami, ndah deef wahtii lahay doom.

Tígë na saañ Yéésú rë

²¹ Yéésú wonil wa tih : « Mee saañ da ee ; don ay soo saam ndaa don ay húlée filiḅ bakaadon. Don mínih lah tígë nē saañ mi ra. »

²² Tígí daaha, yēwúdfē wonantuu hanndal ki wa tih : « Mbaa ri faha' naadoh daa tah dī won biti yen mínih lah tígë na saañ dī ra neh ? »

²³ Yéésú won wa tih : « Don dékú feey, èldúní beh, ndaa so' mi dékéh në, mi dék sun.

²⁴ Yii baa daa tah mi won don biti don ay húlée filiḅ bakaad'on. Mee ron won ra ee don gémúy biti daa mi[☆] raa, don ay húlée filiḅ bakaad'on. »

²⁵ Wa meelute ri wonu tih : « Daa fu wa kon ? » Di won wa tih : « Mi maañcee ron ri dal won bín fè ní a deh !

²⁶ Mi caakke yii mín mí won sun fon, a yii mín mí ron aattiya', ndaa mi léhín bëy èldúnë iña won so' bëe' wol so' ra, te dī fi bëyí baa wona' kaah. »

²⁷ Bi yíih wë biti Yéésú wona' wa Boffa sun,

²⁸ dī baatte won wa tih : « Tíl ní don béyíd so' mi Koy-bëe' rëe, don ay yúh biti daa mi, te don ay yúh biti ma na koleeh rek mi paṅ yin, ndaa mi léhínë' iña yeedíd sē' Baaso' ra.

²⁹ Te dī fi bëe' wol so' ra funi ñéerúu, dī yedday so' a af so', ndah mi déké' paṅ yee neba' ri ra. »

³⁰ Filiḅ woni iñyah, i ow caak gémuté rí.

Kaah daa na pëkís ow

³¹ Tígí daaha, Yéésú won yëwúdfë gémú rí rë tih : « Don pokoh unna won mi ron ra raa, deef don taalibe yi so' kaah.

³² Hen daaha raa, don ay yúh kaah te kaaf ka ay ron pëkís, don laha' affon. »

³³ Wa wonu ri tih : « Fun séttí Abraham, fun mësúy hen ñaam ! Fu wona' fun biti fun ay laha' affi fun díh ? »

☆ **8:24 8.24** Saame Kolohi koyyi Israyel Ésíp 3.14-15

34 Yéésú won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : bëyí paŋ bakaad bééβ, deef dī ñaam bakaad.

35 Te ñaam noneh faam, ndaa koy non faam faraah.

36 Kon so' mi Koy ka daa mi pëkísë ron raa, ðon ac bëewí lahuute affon kaah.

37 Mi yúhté bití ðon séttí Abraham ndaa ðon fahuu hawi so' húl, ndah iña won mi ron ra haaleh affon.

38 So' mi wona' iña ot mi Baaso' na ra. Don nék, ðon paguu iña keluu ron boffon na ra. »

39 Wa wonu Yéésú tih : « Abraham daa boffi fun. » Yéésú won wa tih : « Don henun koyyi Abraham kaah koon, tin ðon ñeyun kotti.

40 Ndaa ðon paguy bah, ðon na anuu faha' hawi so' húl ndah mi wona' ron kaaf ka keloh mi Koope na ra. Iña na pagu ron ra, Abraham mësëy wëe paŋ.

41 Don paguu di na paga' boffon kep. » Wa wonu Yéésú tih : « Fun koyyi píyúu waal neh ! Fun lahuu baap yínë, te ri Koope. »

42 Yéésú won wa tih : « Koope daa yaha Boffon kaah koon, tin ðon faha' so', ndée mi kola' dīi na, te daa ri tah mi ac. Nebaay so' neboo rek mi acce, daa ri wol so'.

43 Yi tah ðon kélíh woni so' ? Mi ot na : woni so' haaleh affon daa tah.

44 Seytaane daa boffon tígí-tígí ! Paŋ yii neba' dī fi boffon, neba'te ron. Dalaana níi a ðeh, dī mësíi sanjku ow sanjkuyo. Di mësëy ñéeré' a kaah, ndah kaah íníh dīi na. Di home fel raa, dī na hélléeh yínë sah. Di pesa' fel, te fel coosaana' dīi na.

45 Ndaa so' mi beh, mi wona' kaah daa tah ðon

gémúy iña na won mi don ra.

⁴⁶ Wa di don na daa mín cañ won yii nay teebee biti mi bakaadte ? Kon mi won kaah raa, yi kaa' don gém iña na won mi ra ?

⁴⁷ Bëyí non bëewí Koope, kela' iña na won dī Koope ra. Ndaa don nënìh bëewí daa tah don kélìh iña na won dī ra. »

⁴⁸ Yëwúdfë wonu Yéesú tih : « Fun wonuy kaah biti nagajek fu heedi bëy Samari, te yébitèh daa ham do a ? »

⁴⁹ Di nampee waa won tih : « Yébitèh habay so' ! So' kay mi yed Baaso' cér ; don daa yeruy so' cér !

⁵⁰ So' mi saamd'ay af so' ndam. Lahte bëyí daa na saamid' so' ri te daa ri na aattiya'.

⁵¹ Mee ron won kaaf ka ra ee : bëyí ñee woni so', ii mëssí húl. »

⁵²⁻⁵³ Wa wonu ri tih : « Wëerté leegi biti yébitèh daa ham do ! Fu haba' biti dee fu luk ciffi fun Abraham gaan a ? Abraham húlté, yonente ya húlúté, fantee won biti bëyí ñee wonu ii mëssí húl è ? Fu tík afu yih ? »

⁵⁴ Yéesú won wa tih : « Mi dëmdëe af so' raa, ay lahee njiriñ mi bih ? Baaso' kay daa na on so' ndam. Don wonu ti dī Koope fon,

⁵⁵ don anutee rii yíh. So' mi bee mi yúh rí. Mi won biti mi yéeh rí rëe, mi ac feloh ti don nen. Ndaa mi yúh rí, te mi ñeya' woni.

⁵⁶ Keeñ ciffon Abraham sosse níi sos séentë' rí biti mi ac ayo ra ; dī otte te keeña sosse. »

⁵⁷ Wa wonu ri tih : « Fu ola' Abraham díh, te fu lahay kíil sabay iip (50) doom ? »

⁵⁸ Yéesú won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : balaa Abraham límú, daa mi. »

⁵⁹ Tígí daaha, wa na píyú i la' ay yeese ri, Yéésú múuycé filib bëewë, dúhté Faam fi gaani Koope.

9

Bëe' límú búumídf dë

¹ Filoon fi baaha, Yéésú hom waal otte bëyí límú búumídf.

² Taalibe yi meelute ri wonu tih : « Bahaa, bakaadfi bëyí bee daa tah di límú búumídf mbée bakaadfi boffi a yaafi ? »

³ Yéésú won wa tih : « Ñeyaay dñi na, ñeyaay boffi a yaafi na. Don ot di búum, Koope daa faha' ñeya' dñi na, teeβa' doolii.

⁴ Na'a béeb, yen warun pañ légéyí bëe' wol so' ra ; te leñ Koo elek, ow ii naa mín légéy.

⁵ Homi so' èldúnë béeb, daa may niñle bëewë.
»

⁶ Kola' ri woni unni yah, Yéésú tuulte feey, túpëlsë'té muluuc ma a feey fa, di antee waa leef illí búumndë,

⁷ won di tih : « Paye fu súlmée laahi Silowe. » (Iti fi tii Silowe daa wolu wolo.) Búumndë payte dín fë súlmëhté, nimilte yeelte.

⁸ Oluu ri bëewë wani dékú rë a yee na olu ri merees di na saraatoñ ra, wa na wonantuu hanndal ki wa tih : « Bee bëe' húmú took na saraatoñ ra saa ? »

⁹ Lahte bëewí wonu tih : « Yaa di ! » Lahte yi wonu tih : « Èe-èe', yaa di neh, wa madu mado rek ! » Bëe' won wa tígí daaha tih : « Yaa so' kay ! »

¹⁰ Tígí daaha, bëewë meelute ri wonu tih : « Yi daa wëdís illú ? »

11 Di won wa tih : « Bëe' hínú Yéésú rë daa hilsid' feey, leeffe illí sè' antee soo nah mi pay súlmëh laahi Silowe. Mi payte dín fë, mi súlmëhté illí sè' wërsëhté. »

12 Bëewë meelute ri wonu tih : « Bëe' hom dih ? » Di won wa tih : « Mi yéeh tígë hom dī ra ! »

13 Wa koluu daaha, bëyute bëe', kúrúté rí farisenja na.

14 Deef Yéésú hilsid' feey fa wédíssé illí bëe' yiin bisa na hilsúu yëwúddë rë.

15 Wa fi farisenja bal namutee meel bëe' dee wërsë' illí rë. Di won wa tih : « Di leef so' feey hilsid' il, mi súlmëhté, mi yíppée yeel. »

16 Tígí daaha, lahte farisenji wonu tih : « Bëe' pañ yii baa ra mínëh hen bëyí Koope daa wol ri, ndah dī ñeyay yee won kootii bisa na hilsúu rë. » Ndaa lahte bëewí wonu tih : « Bakaaroh mínë' pañ kimtaanni man dee dīh ? » Daaha, wonni wa kéldëey.

17 Farisenja meelaatute bëe' wonu ri tih : « A do, fu won yi bëe' wédís illú rë ? » Bëe' won wa tih : « Di yonente ! »

18 Di filiḅ yaaha bééḅ, kélfë yí yëwúddë kaa'uute gém biti bëe' na ot bee ra húmú búumíḍ. Yii baa tahte wa woluute boffi a yaafi,

19 meelute wa wonu tih : « Won ti bëyí bee koohon kaah te ri límú búumíḍ ë ? Yi tah dī na ot leegi kon ? »

20 Boffa a yaafa wonu wa tih : « Yee yúhú fun ḍa biti dī koy fun sah-sah, te ri límú búumíḍ kaah.

21 Yee tah ní dī na ot leegi ra nék, fun yíih rí, a fun yíih bëe' pay dī ra bal. Méelí rí dī teeḅ ron

! Di kúkëy woo ? »

²² Biti wa kaañuy kélfë yí yëwúddë daa tah wa lofa' d'ah, ndah d'eeef wa fi kélfë yí yëwúddë pokute bití bëyí won ow bití Yéesú daa Buura Koo fal ri ra, ay líkú tígë na d'aguu yëwúddë Koope ra.

²³ Yii baa daa tah wa won bití wa meel ri, d'í kúkëy neh.

²⁴ Farisenḡa dëekëetúté bëe' hómú búum dë, wonu ri tih : « Fun yúhúté bití bëe' na wona' fu ra bakaaroh ! Wone kaah di tii Koope. »

²⁵ Di won wa tih : « Di yaha bakaaroh mbée bakaaroh neh béeb, mi yéeh yin na. Yee yúh mí rë bití mi hómú búumíd, mi yeelte leegi. »

²⁶ Tígí daaha, wa meelute ri wonu tih : « Di paḡ d'ó yih ? Di hen d'íh níi payce íllú ? »

²⁷ Bëe' won wa tih : « Mi hómú wonte ron baaha, d'on kaa'uute síkírëh. Don fahuu bití mi wonaat d'on baaha yih ? Don fahuu hen taalibe yi man bitih ! »

²⁸ Tígí daaha, wa solsuute ri anutee rii won tih : « Do kay, daa fu taalibii bëyí bah ! Ndaa fun, fun taalibe yi Mëyíis.

²⁹ Fun yúhúté bití Koope wonte a Mëyíis, ndaa d'í fi bah, fun lukki yíih tígë kola' ri ra sah ! »

³⁰ Bëe' tahte won wa tih : « Don yíih tígë kola' bëe' rë, te ri payce íllí së' ! Baa daa yee téy af ra !

³¹ Yen yúhúté bití Koope na taheh d'ḡḡ bakaaroh, ndaa bëyí neeh ri, ñee woni te paḡ yee faha' ri raa, d'í tah d'ḡḡ.

³² Bití ow payce íllí bëyí límú búumíd níi na yeel, kéllúy !

³³ Kon b̄ee' paŋ yii baa ra Koo daa wol ri ; henay baa koon d̄i mínéh paŋ kimtaan. »

³⁴ Farisenŋa wonu ri tígí daaha tih : « Límúu fú níi a d̄eh, fu m̄essí hen bakaaroh, antee won daa fay fun ȳeeddé è ? » Wa koluu daaha, líkúté rí tígè na d̄aguu ra, d̄úhrúté rí èssín.

³⁵ Kela' Yéésú bití farisenŋa líkúté b̄ee' tígè na d̄aguu ra, d̄i deefidte ri, won d̄i tih : « Fu gémpé Koy-b̄ee' è ? »

³⁶ B̄ee' won d̄i tih : « Teeb so' ri bahaa, nda mi gém d̄i. »

³⁷ Yéésú won d̄i tih : « Fu otte ri, daa ri na won d̄oo na. »

³⁸ Tígí daaha, d̄i yekke f̄ii Yéésú na jaamiyoh ri, won tih : « Yíkèe, mi gémpé r̄e. »

³⁹ Yéésú antee won tígí daaha tih : « Mi ac aattiya' feey fi beh, nda búumídd̄e yeel, te b̄ewè na yeelu ra yíssèh búumídd̄. »

⁴⁰ Lahte farisenŋi h̄umú daaha, keluu wa unni yah, wa meelute Yéésú wonu ri tih : « Fun i búumídd̄ fun bal a ? »

⁴¹ Yéésú won wa tih : « Don yahun búumídd̄ koon, tin d̄on ii lah bakaad̄ ; ndaa d̄on wonu ti d̄on olu na, yii baa daa tah bakaad̄d̄on dék d̄on na ! »

10

Nírèhè a harri

¹ Yéésú tíkké won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : b̄eyí ñeyaay ílí gélgí harra, anti d̄ara buut ñeyaa na, b̄eyí baa lohoh, d̄i banndi.

² Ndaa b̄eyí haalaa gélgè ílè, deef daa ri níirèhí harra.

³ Di fi bah, wohohi yuba ay rii kúnsídf, te harra laha' ri ra ay yúhsë' una. Di ay ñee tii yi wa dëek wë, d'uhídf wë ëssín.

⁴ Di d'uhídf wë béeb níi woc raa, d'í këllëh, harra ñee tali, bi yúhsúu wë uni.

⁵ Wa ii ñee tal bëyí wa yíih rí nék ; wa ay rii hegee hegoo kay, ndah wa yúhsíih una ! »

⁶ Yéésú ñeya'te wa léehí bah, ndaa wa yíih yee faha' ri waa won da.

⁷ Tígí daaha, Yéésú wonaat wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : daa mi ílí gélgí harra.

⁸ Bëewë húmú këllúu së' dee ra béeb, húmú i lohoh a i banndi, yii baa tahte níi harra síkírúuy wë.

⁹ Daa mi ílë. Bëyí ñeya' soo na haal, ay múc ; d'í ay mín haal, d'í d'uhé, d'í lah yii pesaa ri faraaah.

¹⁰ Lohoh aya' loh, bëem a sanjku kut. So' nék, mi ac biti bëewë pes, wa pes pesi nebpe.

¹¹ Daa mi níiréhí kah-kah fa. Níirëh kah-kah hom gara' ñíiní garoo harri na.

¹² Súrgë nék, d'í lahaay harra ; d'í níirëh kah-kah neh. Di ole gúmú aye rek, d'í hegoh, gúm fë yejoh sun fi harra, hasla' yuba.

¹³ Súrgíi baa ay mínée hen daaha, ndah d'í séentëh héliis légéyí kut, harra tahay d'í koloh.

¹⁴⁻¹⁵ Daa mi níiréhí kah-kah fa. Di yúhë' së' Baaso' mi yúhté rí, so' mi yúhë' harri so' daaha wa yúhúté së'. Te af wa ay tah mi yera' ñiin së'.

¹⁶ Mi lahte harri kayyi ínih gélgí beh, te mi wadtee waa níid bal ; wa ay yúhsë' un so', wani yee boolla' béeb hen yup yínë, níirëhë hen yínë.

¹⁷ May yera' ñiin së', mi liilaat d'í. Yii baa daa tah Baaso' faha' so'.

18 Ow mínéh bek ñín sè' feey, daa mi mín dñi yera'. Daa mi mín dñi yera', daa mi mín dñi liilaat. Baaso' túuy sè' yii baaha. »

19 Unna won Yéésú yaa ra tahte yëwúdfë kéldúuy won.

20 Ow caak waa na wonu tih : « Nagajek ñon síkirúu wa ? Bee yébitéh daa ham ñi bee ra a ? Bee yulkid bee ra a ? »

21 Ndaa lahte bëewí na wonu tih : « Bëyi yébitéh daa ham ñi na woneeh ñeh ! Yébitéh mín wédís il búumí ñ ? »

22 Feedi yëwúdfë, bee na nérsúu jébelé jébelú Koope Faam fi gaana ra lahte. Feedi baa húmú Yerusalem jamani sosa. Jamani baaha filib feeda,

23 Yéésú na tiléeséh tígë në wonuu Mbaar mi Salomoo di filib Faam fi gaana ra.

24 Tígí daaha, yëwúdfë ayute gíiwuté rí, wonu ri tih : « Fay home dee fu kúné affi fun níi kirih ? Daa fu yaha Buura Koo fal ri ra raa, won fun baaha ! »

25 Di won wa tih : « Yee meelu so' ñon ña, mi húmú wonte ñon ñi, ndaa ñon gémúy sè'. Añcañ, ñña na pañ mi di tii Baaso' ra seedeyidte so',

26 ndaa ñon gémúy sè', af biti ñon nëníh harri so'.

27 Harri so' yúhsúu un so' ; so' mi yúh wë, te wa ñeyuu tal so'.

28 May waa on pesa na dúméh rë. Mii waa mëssí ñak, te ow mínéh wëe naaf ya' so'.

29 Baaso' daa déñéen sè' wë, te daa ri lukki gaan béeb. Ow mínéh naaf yin ya' Baaso'.

30 Funi Baaso' daa lígínúu yíně. »

31 Wona' Yéésú uni bah, yëwúdcđë yabaatute na píyú la' ay rii bëémé,

32 đí won wa tígí daaha tih : « Mi pañke iñi wunni caakki Baaso' daa nah so' wa. Yii bih di iñyah daa tah đon na fahuu bëémí sě' a la' ? »

33 Wa lofute ri wonu tih : « Fun fahuuy hawu húl biti fu pañ yin wun, ndaa biti fu solte Koope. Fu ow kut, fu na anti tík afu Koope a ? »

34 Yéésú won wa tih : « Bíníyúté filib téeríi kootii ron biti Koope won tih : *“Don i koope.”*✧

35 Yee won Téerëe rě ow mínéh ríi nís maan ? Bëewë Koope yulid' woni waa na ra, đí wona' wa biti wa i koope neh a ?

36 A so' fa Baaso' fal so', wol so' ëldúně rě, đon wonuu biti mi sola' Koope soloo đíh di yee wona' mi biti mi Koy Koope ra ?

37 Hena biti mi pagay yee nah so' Baaso' raa, ngënë gémí sě' !

38 Ndaa mi pañ wa raa, wuti đon gémúy iña na won mi raa sah, gémí iña na pañ mi ra book, nda đon ham affon biti Baaso' ee soo na, te mi ee đii na. »

39 Wona' Yéésú unni yah, wa yabaatute na fahuu hami, ndaa đí fússé wě.

40 Yéésú kola' dah sayilte hatni yíníi laahi Yurden, tígě ně húmú bëtsě'Sanj Batis bëewë rě, đí hompe daaha.

41 I ow caak đeefute ri daaha. Bëewë na wonantuu hanndal ki wa tih : « Kimtaan yíně sah Sanj pagay ri, ndaa iña won đí sun fi bëyí bee ra béeb kaah. »

✧ **10:34 10.34** Saame Kañaa ya 82.6

42 I ow caak gémúté Yéésú daaha.

11

Kolohi Lasaar búudé

1-2 Húmú laha' bëyí keente jér hínú Lasaar. Di húmú dék Betani, bani koy-yaayyi beleb Mari a Martaa. Mari daa belaa nay túmé laakkoloña kotti Yíkée, an waa moos a fen fi ra.

3 Koy-yaayyi belebfi ana ya wolute ow woni Yíkée biti kooji jérídf.

4 Kela' dī fi Yéésú baaha, tígí daaha dī won tih : « Jéri Lasaar jér húlée neh ; Koo ay ñeye na teeḃa' gaanaa ki ndami ; hen daaha raa, ndami so' mi Koy Koope yúhú. »

5 Yéésú húmú kooji Martaa, Mari a Lasaar.

6 Di filiḃ yaaha béeb, kela' ri biti Lasaar jérídf dē, dī hompe tígē hom dī daaha ra níi hente waal ana,

7 dī antee won taalibe yi biti bani wa ñéerē' nimil Yúdée.

8 Taalibe yi wonu ri tih : « Bahaa, maañay-maañay rek fu na fahuu bëem a la' dín fē, fan naa faha' nimil a ? »

9 Di won wa tih : « Na' homa' wahtu sabboo a wahtu ana neh a ? Bëyí tīl na' ii kabinoh ndah dī ot kotti na niiñi feey fi beh.

10 Bëyí tīl ñúus nék ay kabinoh ndah niiña ínīh dīi na. »

11 Filoon fi bee wona' ri unni yaa ra, dī baatte won wa tih : « Kooji yen Lasaar nee'te, ndaa may pay mi yúun dī. »

12 Taalibe yi wonu ri tih : « Yíkée, dī nee' nee'o saa ? Kon dī ay wah ! »

13 Taalibe ya habuu biti rek Yéésú won wa woni nee' pēní, dfeef dī won wa biti Lasaar húl húlē.

14 Tígí daaha, Yéésú míllē' wēe won tih : « Lasaar húlté.

15 'Don tahute keeñ so' sosse di yee dfeefay so' ri dín fē rē. Di laha' ri dāaha daa nay tahe d'on gém. Kélí yen lah dīi na ! »

16 Tígí daaha, Toomaa fa na dēekúu Síisē rē won taalibe yi kayya tih : « Yen bal yen saañ húlé a kélfi yen ! »

17 Tíluu Yéésú a taalibe yi ní wa tímúté gina ra, dī kelohte biti Lasaar húlté ní nee'te waal iniil feey.

18 Betani wulaay a Yerusalem ; hanndal ki wa wafti hena kilomet éeyē.

19 I yēwúd' caak ayute yérí Martaa a Mari na mēsdú wē húlí koy-yaafi wa.

20 Kela' Martaa biti Yéésú ee ac da, dī saañce téebílēhí ; ndaa Mari tasse faam.

21 Tee'a' Martaa a Yéésú rē, dī won dī tih : « Fu homa dee koon Yíkēe koy-yaaso' húléh.

22 Ndaa mi yúhté biti ní a dfeh, yii fu dfañ dī Koope béeb, dī ay roo rii on. »

23 Yéésú won dī tih : « Koy-yaafu ay koloh búudé. »

24 Martaa won dī tih : « Mi yúhté biti dī ay koloh yiin nay kolee bēewē búudé rē biti éldúnē túkkí. »

25 Yéésú won dī tih : « Daa mi na kélí d' bēewē búudé, daa mi na on wa pes. Bēyí gém soo na wuti dī húl rēe sah, dī ay pes ;

26 te bēyí nē pes, gémpé sē', ii mēssí húl. Fu gémpé baaha a ? »

27 Martaa won tih : « Íi Yíkëe ! Mi gémpé biti daa fu Buura Koo fal ri ra, Koy Koope fa húmú wonu biti daa nay aye èldúnë rë. »

28 Filoon fi wonni yah, Martaa saañce dëegí Mari koy-yaafi, mëddë'té rí won dī tih : « Yëeddëhë acce, te ri won fu ac fu tiil ri. »

29 Kela' Mari woni bah, dī yíppée koloh saañce téebílëhí Yéesú.

30 Wahtii baa deef Yéesú haalay gina doom, dī húmú lís tígë tee'uu bani Martaa ra.

31 Yëwúdfë húmú faam fa na mësdú Mari ra, oluu wa Mari yíppée koloh na d'uh faam fa, wa ñeyute tala. Wa habuu biti dī saañ looy luuyin.

32 Laha' Mari tígë hom Yéesú ní ri otte ri ra, dī yed'fohte kotta feey, won dī tih : « Fu homa dee koon Yíkëe koy-yaaso' húlëh. »

33 Ola' Yéesú Mari na foñ, bëewë ñéerúu a ri ra na fogu bal ra, keeña d'umpé ces, afa kúnëhté,

34 dī meelte wa won tih : « Don dapuu ri dih ? » Bëewë wonu ri tih : « Bahaa, aye fu ot. »

35 Yéesú yampe na looy.

36 Tígí daaha, yëwúdfë na wonu hanndal ki wa tih : « Èlí di húmú faha' ri ri kan ! »

37 Ndaa lahte yi na wonu waa na tih : « Di fa pay íllí búumndë rë, dī mínëh kaa' Lasaar húl koon a ? »

38 Keeñ Yéesú d'umëetté ces, dī lahte luuyin. Luuya, kili kúnúu a la' gaan.

39 Di won bëewë tih : « Píníní la'a ! » Martaa koy-yaafi húlëhë won dī tih : « Búudé fë wadtee yah Yíkëe, hente waal iniil woteh, dī ee deh. »

40 Yéesú won dī tih : « Mi wonay ro ri wono a ? Fu gém soo na raa, fay ot ndami Koope. »

41 Tígí daaha, la'a píníjúté, Yéésú béyídté afi, yeelte sun-Koo won tih : « Baap, mi na sím dē di yee taha' fu dāŋi so' ra.

42 Mi yúhté bití wahtii dāgaa mi ro béeb fu tahid so', ndaa fu ot mi won dī sun, bēewí yee gíiwú sē' yee ra daa tah, nda wa gém bití daa fu wol so'. »

43 Woca' ri woni baa ra, dī béyídté uni sun won tih : « Lasaar, dúhé deh ! »

44 Lasaar fa húmú húl rē dúhté, kotta, ya' ya a afa béeb líiwúté boy. Yéésú won tígí daaha tih : « Nísí boyya faana don yeris dī tíl. »

Peeni hawi Yéésú húl

(Saame Maccēe 26.1-5 ; Marka 14.1-2 ; Lúkkē 22.1-2)

45 Ow caak di yēwúdfē húmú faam Mari te olute iña na paŋ Yéésú rē, gémúté dīi na.

46 Ndaa i ow waa na payute olute farisenŋa, bíllúté wē iña paŋ ri ra.

47 Tígí daaha, kélfē yí seeyoh ya a farisenŋa dēekúté bēy kēemí gaani yēwúdfē béeb, wonu tih : « Yen ay hene díh bal ? Bēyí bee ee paŋ kimtaanni caakke ra dé' !

48 Yen took yen olsee ri page iñyeh, bēewē béeb ay gém dīi na, te bēy Rom ay koloh dākaya' Faam fi gaani Koope a heedi yen ! »

49 Lahte bēyí hínú Kayif waa na, kíilí baaha dēef daa ri húmú seeyohi gaana, won wa tih : « Yin ínín affon !

50 Don yíih bití ow yínē kut ñak ñíiní ndah bēewē, daa gén bití heedi yēwúdfē béeb sanjku a ? »

⁵¹ Yee won dī baa ra kolaay dīi na nék. Kíilí baaha, bi daa ri húmú seeyohi gaana, Koope daa wondoh ri daaha teeβa'i biti Yéésú ay húlíd heedi yéwúdfē.

⁵² Te ri ii teem húlídí yéwúdfē don, dī ay húllé koyyi Koope béeb, dī négírē' yee hasлуу ra, wa hen yínē.

⁵³ Kola'te yiin fin fa, kélfē yí yéwúdfē habute biti wa ay hap Yéésú húl.

⁵⁴ Yii baa tahte dī wocce haal filiβ fi yéwúdfē. Di kolohte saañce waal luufa di gina na wonuu Efarayim ra, dī hompe daaha a taalibe yi.

⁵⁵ Leba' Paagi yéwúdfē rē, ow caak di bëy gina koluute na suu bukutoh a sehi feeda Yerusalem.

⁵⁶ Wa homu filiβ Faam fi gaana na saamu Yéésú, na meelantuu filiβ fi wa wonu tih : « Di ayoh feeda aa dī ayoh neh ? Don wonu yi na ? »

⁵⁷ Kélfē yí seeyoh ya a farisenḡa nahuute wonu tih : « Bëyí yúh tígē hom dī ra, teeβaa ri, dī habu. »

12

Mari yúnté Yéésú laakkoloñ kot

(Saame Maccēe 26.6-13 ; Marka 14.3-9)

¹ Waal pēenē balaa feedi Paaga, Yéésú kolohte saañce Betani, tígē dék Lasaar fa dī húmú kélíd dī búudé rē.

² Laha' ri daaha ra, dī pagirute ñam. Martaa daa na húmú norsa' ñama. Lasaar húmú non bëewē boku a Yéésú loon ra.

³ Mari nampee ßeß bütéel laakkoloñ, yi yugusuu naarde kah-kah te kofeelte, bi mitte genwal líitër, yíinté wë kotti Yéésú, na an waa moos a fen fi. Faam fa béeß líiwëlsë'té a ngedi laakkoloña.

⁴ Yudaas Iskariyot, ow di taalibe yi Yéésú, bee millë' ríi yaay ra, won tígí daaha tih :

⁵ « Laakkoloñi yee yaayeeh hélíis caak koon cadum fa yeru ñëkídfë ë ? »

⁶ Yee won dī baa ra, dī wonday ri ñëkídfë dé' ! Biti ri lohoh te daa ri yef keesi wa, dī núhë' nē tilé sohle yi daa tah.

⁷ Yéésú won dī tígí daaha tih : « Baale jaambura afi ! Di waay hacadi so' daa tah dī yef wa níi a ðeh.

⁸ Ñëkídf ii koloh filíß fon ; ndaa so' mi bee mii hom filíß fon dee faraah. »

Cañi yëwúdfë hawi Lasaar

⁹ I ow caak di yëwúdfë keluu wa biti Yéésú ín Betani ra, wa suute dín fë. Af dī neh doñ daa kúdf wë nē, ndaa olaalohi Lasaar fa dī kélídf dī búudé rë.

¹⁰ Tígí daaha, kélfë yí seeyoh ya habute biti Lasaar ay hawu húl ßal,

¹¹ ndah af dī tahte yëwúdf caak helute wa, gémúté Yéésú.

Haali Yéésú Yerusalem

(Saame Maccëe 21.1-11 ; Marka 11.1-11 ; Lúkkë 19.28-40)

¹² Kéy fín fë, bëewí caakka húmú ayu feedi Paaga ra keluute biti Yéésú ee ac Yerusalem ra.

13 Wa saamute soor-soor, d'úhúté gina na téebílúu rí, béyrúté unni wa sun na njoofu ri wonu tih : « *Oosaanaa ! Koo-Yíkée barkela bée' dī wol ri ra ! Koo barkela buuri Israyel !* »✧

14 Deef Yéésú hómú saampe cúmbúr mbaam. Di yaagohte sun ti di bíníyúu rí Téerée bitih :

15 « *Ngënë néekíñí, don fi bëy Siyoŋ ! Élí ! Buuron ee ac da, yaagoh cúmbúr.* »✧

16 Filib fi iñyaaha béeb, taalibe ya hómú yíih iti fi wa ; ndaa tílè' nii Koope teeŋa'te ndami Yéésú rë, nuffi wa onte wa bití yee hómú bíníyú Téerée rë won sun fi, te ri laha' daaha.

17 Bëewë hómú a Yéésú na won dī Lasaar d'úh nuŋa kélídté rí búudé rë, bíllúté yee olu wa ra.

18 Daaha, ow caak keluute bití Yéésú paŋke kimtaani bah, wa ayute téebílèhí.

19 Tígí daaha, farisenŋa na wonantuu filib fi wa tih : « Yen míníh yin na ! Bëewë béeb ñeyuu tala ! »

Gereka na saamu Yéésú rë

20 Bëewë ayu feeda Yerusalem jaamiyohi Koope ra, lahte Gereki hómú filib fi wa.

21 Wa lebuute Fílíp fi bëy Betsaydaa fa hom Galile ra, wonu ri tih : « Bahaa, fun fahuu oli Yéésú koon. »

22 Fílíp payte wonte Anndere baaha, wa béeb ana ñéerúuté léhíní Yéésú.

23 Wonuu wa ri baa ra, Yéésú won wa tih : « Wahtaa nay teeŋee Koope ndami so' mi Koy-bëe' rë lahte.

✧ 12:13 12.13 Saame Kaŋaa ya 118.25-26 ✧ 12:15 12.15 Saame Sakari 9.9

²⁴ Mee ron won kaaf ka ra ee : pep bele teem pep bele kep biti ñíinē haaleh feey. Ndaa ñíinē haal feey raa ay d'uhíd' pep caak.

²⁵ Ti daaha nen, bëyí pokoh ñíiní ay rii ñak ; ndaa bëyí kaa' pokohi ñíiní ëldúnë fi beh ay lah pesa na d'uméh rë.

²⁶ Bëyí hen súrgíi sè' ñeya tal so' ; te tígí hom mi, d'í ay home na bal. Bëyí hen súrgíi sè', Baaso' ay rii bëyíd'.

Woni Yéésú yii lenke húlí

²⁷ « Tígé homa' mi bee ra, af so' kúnëhté ní mi yéeh yii wona mi ! Mbaa may wone Baaso' biti sèmlë' sè' wahtii coono fa na saañ mii pese bee ra neh ? Ndaa coono fi baa daa tah mi ac feey nék !

²⁸ Kon Baap, teebee ndamu ! » Tígí daaha, un d'ofohthe sun won tih : « Mi teeþpe bëewë ndami so' níi wocce, te may waa rii teeþaat. »

²⁹ Bëewë húmú daaha keluu una ra wonu tih : « Yaa híníj ! » Lahte yi wonu tih : « Malaaka daa won d'ii na ! »

³⁰ Ndaa Yéésú won wa tih : « Uni baa wond'uy so', wond'ú don !

³¹ Wahtaa wadti aattiyuun ëldúnë rë lahte ; kél'fëe hom afa ra ay líkú leegi.

³² Te so', mi bëyrú mi paa' feey fa sun raa, may héc bëewë bëeþ soo na. »

³³ Wonee ke Yéésú bah, d'í teeþa' d'ee nay rii húlée rë.

³⁴ Bëewë wonu ri tih : « Yee yoodu fun téeríi kootii yen ra biti Buura Koo fal ri ra ay pese peso faraah. Kon fu wona' biti Koy-bëe' ay keru sun d'íh ? Koy-bëe' fë wah ? »

³⁵ Di won wa tih : « Niiña ee filiḅ fon ndaa ri tallaay yin caak. Kon tili niiña bee homa' ri ḁon na bee ra, toñeh ñúusë beetti ron, ndah bëyí til ñúus yéeh tígë na saañ dī ra.

³⁶ Gémí niiña bee homa' ri filiḅ fon ḁa, nda ḁon hen bëy niiña. »

Wona' Yéésú iñyaa ní wocce ra, dī hécëhté, ḁapohte wa.

Kaa'a'i yëwúḁḁë gém

³⁷ Kimtaanna pañ Yéésú fii bëewë rë béëḅ, taheh wa gém dī.

³⁸ Yee húmú won yonente Isayii ra laha'te ḁah. Di húmú won tih :

« *Yíkëe, daa gém yee wonu yen ra ?*

Yíkëe, fu teeḅ bídí ya'u wah ? »✧

³⁹ Isayii wonte yee tah bëewë mínih gém rë, won tih :

⁴⁰ « *Koope búumílté wë,*

súhílté keeñni wa,

toñeh wa ay ole,

keeñni wa ay kúnsée ndín

wa lof pesad', mi pay wa yee homuu wa ra. »✧

⁴¹ Isayii húmú wona' Yéésú bín fë, ḁeef dī séenté ndami.

⁴² Filiḅ fi yaaha béëḅ, kaa'eeh ow caak di kélfë yí yëwúḁḁë gémúté Yéésú. Ndaa bi helu wa nuf farisenḡa na, wa kaañuy rii teeḅa' toñeh wa ay líkú tígë na ḁaguu yëwúḁḁë Koope ra,

⁴³ ndah bití ow daa kaña wa, daa génël wë bití Koope daa kaña wa.

Iña won Yéésú rë daa na aattiya'

✧ **12:38 12.38** Saame Isayii 53.1   ✧ **12:40 12.40** Saame Isayii 6.9-10

44 Yéésú béyídté uni won tih : « Bèyí gém soo na, gémëy soo na don, dī gémpé bēe' wol so' ra bal.

45 Bèyí ot so', deef otte bēe' wol so' ra.

46 So' mi ac èldúnë hawaanri bēewë, nda bēyí gém soo na dékéeh ñúusë.

47 Bèyí keloh woni so' te ri ñeyeh na, daa may ri daane neh, ndah mi ac sēmlë'í bēy èldúnë ndaa daani wa neh.

48 Bèyí fahaay soo ot te kaa'a'te keloh woni so', iña won mi ra nay rii aattiyee yiin nay túkkíyé èldúnë rë.

49 Nagajek, mi kolaay koloo rek mi na won, Baaso' fa wol so' ra daa túuy sē' won iña yēeddë' mí rë.

50 Te mi yúhté biti yee túuyë' rí rë daa na ona' pesa na dúméh rë. Ti daaha nen, iña na won mi ra, mi wona' wa ti di naha' so' wa Baaso' nen. »

13

Hosi Yéésú kotti taalibe yi

1 Bisa míllë' balaa Paagi yēwúdfë rë lahte. Yéésú yúhté bití wahtaa wad' dīi koloh èldúnë, dī deefid' Boffi ra lahte. Di mēssí faha' bēewée ké rí nay rii hele feey fa ra fahoo. Te ri teebpe wa dee faha' ri wa ní tígí teem faha' ra.

2 Yéésú a taalibe yi homu reer, deef Seytaanaa bekke Yudaas koy Simon Iskariyot nufa nay rii yaayee Yéésú rë.

3 Yéésú yúhté bití Boffi tíkké iña béeß ya'i, dī yúhté bití bal dī kola' dīi na te ri ay nimile dīi na.

⁴ Daaha, dī kolohte loona, níssé búubí, ðeðpe ndíimú moosaa pokke kinohi,

⁵ antee ðeð if, túmpé muluð, ñeete taalibe yi na, na hos kotti wa ; bi ri hosid dī kotti béeb, dī moosid dī wa a ndíimée pok dī kinohi ra.

⁶ Laha' ri Simoŋ Peer na ra, Peer won dī tih : « Do fi Yíkée, fu hosid so' kotti so' a ? »

⁷ Yéésú won dī tih : « Fu yéeh iti fi yee na paŋ mi ra doom, fay rii yúhé fayu. »

⁸ Peer won dī tih : « Damaay fu hosde so' kotti so' ! » Yéésú tahte won dī tih : « Mi hosday ro kottu raa, ðeef hanndal ki yen dúmpé. »

⁹ Peer won dī tih : « Kon Yíkée, ngana teem kotti so' kut, lahe níi ya' yi so' a af so' ðal ! »

¹⁰ Yéésú won dī tih : « Bëyí kola' ðoohoh, faana béeb lante, sohlaay dī ðoohlee*. Don fi yee don ladute, ndaa don béeb daa ladu neh. »

¹¹ Deef Yéésú yúhté ðee' nay rii yaaye ra, daa tah dī won biti wa béeb daa ladu neh.

¹² Hosa' Yéésú kotti taalibe yi níi wocce ra, dī bekaatte búubí, tookaatte loona, antee waa won tih : « Don yúhú iti fi yee pagid mi ron ra a ? »

¹³ Don ðeekúu sè' yéeddèh a Yíkée, te don wonu kaah, mi dī.

¹⁴ Hém so' mi Yíkéen, so' mi yéeddèhèn, daa mi hos kotton raa, kon don warutee hosanta' kot hanndal kon ðal.

¹⁵ Don ot mi pagid don yii bah, ðeef mi faha' biti don pagee ri ðaaha.

---

* **13:10 13.10** *sohlaay dī ðoohlee* :Bëwè húmú ñeyaatu unni yee bín fè wora'i wa bëewè rè, lahte na yi húmú biniyú yii beh : *henay hosi kotta, sohlaay dī ðoohlee.*

16 Mee ron won kaaf ka ra ee : súrgë lukeh kélffi gaan, bëe' wolu ra lukeh bëe' wol ri ra gaan.

17 Bee yúhúu ron iñyaa leegi ra, don ñee na raa, keeñnon ay sos.

18 Mi wonaay don béeb nék ! Mi yúh bëewë tanis mi ra. Ndaa yee bíníyú Téerëe rë wahti laha laho. Téerëe won tih : *“Bëe' funi woruu mbúurú së' rë, daa millë' hen kaa'ohi so'.”*✧

19 Mi wonte ron baaha abah balaa wahtaa lah. Hen daa wahtaa lah raa, don ay gém biti daa mi✧.

20 Mee ron won kaaf ka ra ee : bëyí tah bëyí daa mi wol ri a ya' ana, deef dī tah so' ; te bëyí tah so', deef dī tah bëe' wol so' ra. »

Bëe' nay yaaye Yéésú rë

(Saame Maccëe 26.20-25 ; Marka 14.17-21 ; Lúkkë 22.21-23)

21 Woca' Yéésú woni baa ra, afa kúnëhté pak, dī won tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : ow di don na ay soo yaay. »

22 Taalibe ya yíih bëe' na wona' Yéésú rë, wa na yeelantuu affi wa.

23 Ow di taalibe ya, kooji Yéésú, húmú hëbísí.

24 Tígí daaha, Simoñ Peer pañke yodad, nahte ri meel Yéésú bëe' na wona' ri ra.

25 Taalibee sígimpé nuf Yéésú, meelte ri won tih : « Fu wona' wa Yíkëe ? »

26 Yéésú loffe won tih : « Mee saañ soop mbúurú loona ra ee : bëe' nay mi ri yere ra, dī bëyí baaha. » Tígí daaha, Yéésú bëbpe

---

✧ 13:18 13.18 Saame Kañaa ya 41.10 ✧ 13:19 13.19 Saame Kolohi koyyi Israyel Ésíp 3.14-15

mbúurú, sooppe ri loona, yedte ri Yudaas fi Simon Iskariyot.

²⁷ Yudaas na tah mbúurëe, Seytaane na haal ri. Yéésú won dī tih : « Yee nay fuu page ra, page ri gaaw ! »

²⁸ Ow yínë sah di wa fi taalibe ya húmú loona ra, yéeh yee faha' rii won dā.

²⁹ Bi Yudaas daa yef keesi wa, i ow waa na habuu biti Yéésú nah ri pay saam iña nay waa sohlee feeda ra, mbée nah ri komi ñëkídfë Sarah.

³⁰ Taha' Yudaas mbúurëe rë, dī yíppée dūh ëssín. Wahtii baaha deef Koo elekke.

Túuyë'í hasa

³¹ Dúhë' Yudaas ëssín dë, Yéésú won tih : « Leegi Koope teeḃa' ndami so' mi Koy-bëe', mi teeḃa' ndami dī fi Koope.

³² [Te mi teeḃa' ndami Koope raa,] Koope bal ay teeḃa' ndami so', te ri yuloh pañi, maañlay.

³³ Yee talla' mi hom filiḃ fon dā gaanlay yaawe ! Don ay soo saam, ndaa cëe mí won don yee won mi yëwúdfë rë : don mínih lah tígë në saañ mi ra.

³⁴ Mee ron yed túuyë' has dā ee : lah fëhëntii hanndal kon. Di faha' mi ron, lah fëhëntii dāaha hanndal kon.

³⁵ Don fahanta' hanndal kon raa, tígí daaha bëewë béëḃ ay yúh biti don taalibe yi so' . »

Woni Yéésú biti Peer ay taasa' yúhí

(Saame Maccëe 26.31-35 ; Marka 14.27-31 ; Lúkkë 22.31-34)

³⁶ Filoon fi baaha, Simon Peer meelte Yéésú won tih : « Fu saañ di Yíkëe ? » Di loffe Peer

won tih : « Tígë homu yen bee ra kep fu mínéh ñee tal so' ní fu lah tígë na saañ mi ra, sehe ní fayu, fay naa lah. »

³⁷ Peer won dī tih : « Yíkëe, yi tah mi mínéh ñee talu leegi ? Mi tahte ñagi ñiin sè' ndah dō ! »

³⁸ Yéésú won dī tih : « Fu won kaah biti fu tahte ñagi ñínú ndah so' a ? Mee roo won kaaf ka ra ee : añcañ, fiisiin ki paan, fay taasa' biti fu yúh sè' ní hen waal éeyë. »

14

Yéésú daa waala yulid' Boffa na ra

¹ Yéésú antee won taalibe yi béeb tih : « Affon banay kúnëh ! Gémí Koope, te don gém sè' bal !

² Faam Baaso' hanke ; may pay mi waayid' don tígí nay ron home. Henay baa koon mi woneh ron dī !

³ Mi pay mi waayid' don dī ní woc daa, may nimil mi kali ron. Hen daaha raa, tígë nay mii home ra, don ay home na bal.

⁴ Don yúhú waala yulid' tígë na saañ mi ra. »

⁵ Toomaa won dī tígí daaha tih : « Yíkëe, fun yíih tígë na saañ fu ra, fun ay yúhée waala yulid' na ra díh ? »

⁶ Yéésú won dī tih : « Daa mi waala, daa mi kaaf ka, daa mi na ona' pesa. Ow mínéh pay Boffa na te ñeyeh soo na.

⁷ Don yúhú sè' rëe kay, don ay yúh Baaso' bal ! Te dala'te woteh, don yúhuté rí te don olute ri ! »

⁸ Fílíp won dī tígí daaha tih : « Yíkëe, teeb fun Boffa kut, fun sohluuy yin kay. »

⁹ Yéésú won dī tih : « Fílíp, maaña maañ mi filiḅ fon ḁa bééḅ fu yéeh sē' doom a ? Bëyí ot so', deef otte Boffa ! Kon fu wona' biti mi teeḅ ḁon Boffa dīh ?

¹⁰ Fu gémëy biti mee Baaso' na, te ri ee soo na a ? Unna won mi ḁon ra bééḅ, kolaay soo na, dī fi Boffa hom soo na ra kay daa na paḅ légyí.

¹¹ Gémí sē' di yee wona' mi biti mee Baaso' na, te ri ee soo na ra. Don gémúy unna won mi ḁon yaa raa, iña na paḅ mi ra wadtee tah ḁon gém book !

¹² Mee ron won kaaf ka ra ee : bëyí gém sē', dī fi bëyí baa ḅal ay paḅ iña na paḅ mi ra. Di ay paḅ yi luk waa gaan sah, ndah mi saañ Boffa na,

¹³ te yii ḁon ḁaḅ dī bééḅ, ḁon ñeya' ri tii so', may ron rii pagid', nda so' mi Koy ka mi teeḅa' ndami Boffa.

¹⁴ Yii ḁon ḁaḅ dī, ḁon ñeya' ri tii so', may rii paḅ.

Gapa'i Yéésú Ruuh-Pesēḅ

¹⁵ « Don faha' so' raa, ḁon ay ñee iña na túuy mí ḁon ḁa.

¹⁶ Daaha raa, may ḁaḅ Baaso' kom ḁon Dímlëh kay, bi ay home ḁon na faraah.

¹⁷ Daa ri Ruuha na teeḅ bëewë kaaf ka ra. Bëewë feey fi bee mínih ríi haba' Dímlëh, ndah wa oluy ri, wa yíih rí. Don nék, ḁon yúhú rí ; dī ee filiḅ fon te ri ay home ow fi ow ḁon na faraah.

¹⁸ Mii ron yedḁa' baayu, may ayaat ḁon na.

¹⁹ Tasse yutuud fíi bëewë feey fi bee ii soo olil, ndaa ḁon ay ot biti mee pes ḁa, te ḁon ḅal ḁon ay pes.

20 Bín fë rëe, ðon ay yúh biti mee Baaso' na, ðon ewu soo na, te mi ee ðon na.

21 Bëyí ham iña na túuyë' mí rë afi te ri ñee na, ðeef bëyí baa faha'te so'. Bëyí faha' so', Baaso' ay rii faha' ; so' bal may rii faha' te may rii teekiroh.
»

22 Taalibee na wonuu Yudaas, bokaay a Yudaas Iskariyot ra, won Yéesú tih : « Yíkëe, yi tah fay teekiree fun, fii teekiroh bëewí kayya ? »

23 Yéesú won ði tih : « Bëyí faha' so', ay ñee iña na won mi ra ; Baaso' ay faha' bëyí baaha, te funi Baaso' ay haal ðii na, fun dék ðii na.

24 Bëyí fahaay so', na ñeyeh iña na won mi ra. Te iña na keluu ðon maa won wa ra, kolaay soo na, wa kola' Baaso' fa wol so' ra.

25 « Mi won ðon iñyah bee homa' mi leeloon bee ra.

26 Lahte Dímléhí ee ac filoon fi so' ra, daa ri Ruuh-Peseñ fa nay wolee Baaso' di tii so' ra. Di nay ron yëeddé béeb, ði nédís ðon iña won mi ron ra béeb.

27 Mi saañ sayo, ndaa may ron helid jaamma, jaammaa laha' mi ra. Mii ron rii hella' ti di na paguu ri bëy ëldúnë nen. Affon banay kúnëh, te ngënë títí.

28 Don keluute woni so' ron biti mi saañ sayo ndaa may ayaat ðon na ra maan ? Don faha' so' koon, saaña na saañ mi Baaso' na ra, keeññon ay naa sose soso. Mi saañ Baaso' na, Baaso' fa luk soo gaan ða.

29 Mi wonte ron baa leegi balaa iñyaa lah, nda bín fë rëe, ðon gém.

³⁰ Mii wonil caak a don, ndah kélfii feey fi bee ee ac da. Di mínéh yin soo na, daa may rii yeddee yee nay lahe ra.

³¹ Yaaha bééβ, nda bëewë yúh biti mi faha'te Baaso' te mi paga' yee na nah ri so' ra. Kélíi yen saañ ! »

15

Yéésú daa tal bééñi kah-kah fa

¹ Yéésú wonil tih : « Daa mi tal bééñi kah-kah fa, te Baaso' daa na tooppitoh tal bééñë.

² Ya'i tokoh so' mi tal bééñë bééβ te límëy, Baaso' ay rii lec. Ndaa bi na lím, dī ay rii yugus níi lan, dī baatti lím.

³ Don fi yee nék, don yugusute níi don ladute. Unna won mi ron ra daa yugus don níi don madute daa lan.

⁴ Kon pëkíi soo na ti di poka' mi don na nen. Ya' bééñi tokaay tala, bani afi kep dín mínéh lím ; ti daaha nen, don a affon kut don mínih d'úhíd njiriñ hém don pokuuy soo na.

⁵ « Daa mi tal bééñë, don daa ya' ya. Bëyí pokoh soo na, te mi pokoh d'ii na ay d'úhíd njiriñ mi gaante. Don mínih pañ yin deefa don pëkíih soo na. ⁶ Bëyí pokaay soo na ay betu ti ya' bééñi lecu leco, betute súhté nen ; ya' yi bééñi man dah ay luuhu luuho, betu kii wa tam.

⁷ Don pokoh soo na, te don ham unni so' don na raa, d'égí yii neba' ron, don ay rii liil.

⁸ Ndami Baaso' yúhúu biti don d'úhíd njiriñ caak, don teeβa' biti don taalibe yi so'.

⁹ Di faha' so' Baaso', mi faha' ron daaha. Pésíi filíβ faha'a faha' mi ron ra.

¹⁰ Di ñeya' mi túuyë' yí Baaso', mi na pes filiḅ faha'a faha' dī so' ra, ḁon ñee túuyë' yí sē' rēe, ḁon ay pesee ḁaaha filiḅ faha'a faha' mi ron ra.

¹¹ « Don ot mi won ḁon yii bah, mi faha' biti sosi keeñ so' hom ḁon na, te sosi keeñon mit sēk.

¹² Túuyë'í sē' daa ri beh : Di faha' mi ron, lah fēhētíi ḁaaha hanndal kon.

¹³ Lahay bëyí faha'te ow níi luk bëyí tah yera'i ñíini af kooyi.

¹⁴ Don paḅ yii won mi ḁon raa, ḁeef ḁon kooyi so'.

¹⁵ Mii ron dēekíil súrgē, ndah súrgē na yéeh yii paḅ kélfií. Mi dēekē' rēn kooy, ndah mi teeḅpe ron iña kola' mi Baaso' na ra béeb.

¹⁶ Don neh daa tansu so' ; daa mi tanis ron. Daa mi fal ron, mi wolte ron, ḁon ḁúhíd njiriñ, njiriñ mi na ḁúméh. Hen ḁaaha raa, yii ḁon ḁaḅ dī béeb, ḁon ñeya' ri tii so', Baaso' ay ron rií on.

¹⁷ Filiḅ iñyaa béeb, mi faha' woni ron biti lah fēhētíi hanndal kon.

Taalibe ya a bëewë feey fi beh

¹⁸ « Don ot bëewë feey fi bee kaa' ron, yúhí biti wa ḁébúu kaa' so'.

¹⁹ Don nonun bëy feey fi bee koon, tin wa ay ron faha' ndah ḁon nonu waa na. Ndaa mi tanisse ron mi ḁúhídté rēn waa na, tahte ḁon nēnlíh waa na. Yii baa daa tah wa kaa' ron.

²⁰ Nérsíi yee húmú won mi ron biti súrgē lukeh kélfií gaan ḁa. Bëewë moklute so' raa, kon wa ay ron mokil ; yee ñeyu woni so' ra ay ñee wonnon bal.✧

21 Yii wa paŋ dŋ don béeɓ daa mi tah, ndah wa yíih bée' wol so' ra.

22 Hena biti mi ayay te mi wonay a wa koon, tin wa ii habuu bakaaroh. Ndaa tígë homuu wa bee ra kep, wa lahluy layaa.

23 Bëyí kaa' so', dëef kaa'a'te Baaso' bal.

24 Hena biti mi pagay kimtaanni ow kay mësëy wëe paŋ fii wë koon, tin wa ii habuu bakaaroh. Leegi wa olute kimtaanni so', wa anutee kaa' funi Baaso' béeɓ.

25 Yee bíníyú téeríi kootii wa ra laha'te dah. Bíníyúté bitih : *“Yee kaa'uu wa so' ra lahay dalaal”*☆

26 Dímlëhí ron ac ayo : daa ri Ruuha na teeɓa' kaaf ka ra. Ruuha kola' Boffa na. May ñee'ee Baaso' na mi wola' ron ri, te ri ay soo seedeyid'.

27 Te dŋ bal, dŋ ay soo seedeyid' ndah yen daa húmú dalaana níi a dëh. »

16

1 Yéesú baatte won tih ; « Don ot mi won dŋ yii bah, nda dŋ banti sélít.

2 Yúhí biti dŋ ay líkú ílíyyë na daguu yëwúddë Koope ra ; te ay tíl níi sah, bëyí yahti ron bëem ay rii habee biti jaamiyoh Koope.

3 Biti wa yíih Boffa te wa yíih so' bal daa nay tahe wa paŋ yii baaha.

4 Mi won dŋ yii baaha biti lah na bín fë rëe, dŋ nersëh yee húmú won mi ron ra. Biti mi mësí hom leeloon daa tah mi wonay ron yin na daluu yen ñéerë' bín fë níi a dëh.

☆ 15:25 15.25 Saame Kañaa ya 35.19 ; 69.5

Pagadfi Ruuh-Pesen

⁵ « Leegi mee saañ bëe' wol so' na ra, te ow di ðon na meelay so' tígè nè saañ mi ra.

⁶ Yee won mi ðon baa ra tahte keeññon d'úmpé ces.

⁷ Añcañ, mi won ðon kaah : biti mi saañ daa gén ðon na. Nagajek, mi saay raa, Dímléhë waðti ac ðon na ra ii ayil ! Ndaa mi saañ ðaa, may ron ðii wola'.

⁸ Te ri ac ðaa, ði ay teeß bëy ëldúnë biti wa homuy kaah di yii lenke ðee na oluu wa bakaad ða, ðee na oluu wa júß ðë, a ðee na oluu wa aattiya' ra :

⁹ wa homuy kaah di yii lenke bakaad, ndah wa gé múy së' ;

¹⁰ di yii lenke júß, ndah mee saañ Baaso' na ra, te ðon ii soo ollil ;

¹¹ di yii lenke aattiya', ndah kélfií feey fi bee daanute níi wocce.

¹² « Mi talla'te iñi caakki wona mi ron, ndaa tígè homuu yen bee ra kep wa ðameh affon.

¹³ Ruuha na teeßa' kaaf ki Koope ra ac ðaa, ði ay ðon ñéyíð kaaf ka bééß. Iña nay rii wone ra ii kola' ðii na, ði ay wone iña keloh ri ra, ði teeß ðon yii nay lahe.

¹⁴ Daa ri nay teebee ndami so', ndah ði ay beyee iña soo na, teeß ðon wa.

¹⁵ Yii Baaso' daa laha' ri bééß, daa mi laha'. Daa tah mi won ðon biti Ruuha ay beyee iña soo na, teeß ðon wa. »

Yee nay yíssíré súfúñ fë sos-keeñ ra

¹⁶ Yéésú wonil taalibe yi tih : « Tasse i waal fíi ðon ii soo ot, tíkèh i waal ðon an soo olaat. »

17 I ow di taalibe yi na wonantuu hanndal ki wa tih : « Di faha' won yi biti tasse i waal yen ii rii ot, tíkëh i waal raa yen an ðii olaat ? Di faha' won yi biti ßal ði saañ Boffa na ? »

18 Wa na wonaaluu wonu tih : « I waal fi bah, ði faha' won yi na ? Ow yéeh yee na faha' rii won ra kat ! »

19 Yéesú otte biti wa fahuu meeli, ði won wa tígí daaha tih : « Yee wona' mi ron biti tasse i waal ðon ii soo ot, tíkëh i waal raa ðon an soo olaat ra, ðon meelantuu baaha a ?

20 Mee ron won kaaf ka ra ee : ðon ay foŋ ðon hawoh, ðeefa ßëy ëldúnë homun sos-keeñ ; ðon ay súfúñ lool, ndaa súfúñ fë ay yíssëh sos-keeñ.

21 Loo ßeleß ham raa na misik ðii na, ndah ðeef lowa daa lah ; ði múc ðëe nék, ði hal misiga keeña sos níi sos, ndah ði kúdté koy ëldúnë.

22 Don ßal, tígë homuu ðon bee ra, ðon homuu misik a súfúñ ; ndaa may ron olaat, keeññon ay sos te ow ii mín kaa' keeññon sos.

23 Bín fë rëe, ðon ii soo meellil yin. Mee ron won kaaf ka ra ee : yii ðon ðaŋ ði béeb, ðon ñeya' ri tii so', Baaso' ay ron rii on.

24 Níi a ðeh, ðon ñeyuy tii so' ðon ðagute yin. Mantee ðëgí, ðon ay liil ; ðaaha, keeññon ay sos dotooy. »

25 Yéesú antee tík won tih : « Iña won mi ron yaa ra béeb, mi ñeya' wa léeh. Wahtu ín ac fii ré nék mii ron wonliil ðaaha, may ron wonee iñi Baaso' ßëñéet.

26 Bín fë rëe, ðon ay ñee'ee tii so' ðon ðaŋ Boffa. Mi wonay ron biti may ron ðagire ðii na, ðon daa nay ðagire affon.

²⁷ Di fi Boffa faha'te ron ndah don fahuute so', te don gémúté biti daa ri wol so'.

²⁸ Mi kola' Boffa na mi acce ëldúnë. Leegi may koloh ëldúnë, mi nimil Boffa na. »

²⁹ Taalibe yi wonu ri tígí daaha tih : « Di deh ! Fu wonte wonni lante te fu ñeyaay léeh.

³⁰ Biti fu yúh bééß te sohlaay ow meelle ro yin, haalte affi fun leegi, daa tah fun gém biti fu kola' Koope na. »

³¹ Yéésú won wa tih : « Don wonu kaah biti don gémúté leegi a ?

³² A' ! Wahtaa ee saañ lahe ra kat, te ri lahte níi wocce, wahtaa nay ron hasлуу ra, ow fi ow don na bééß nimil faam wa, don hel so' njundun ! Añcañ, mi homay a af so' njunun kat, ndah Baaso' ee hëbís sè' !

³³ Don ot mi won don iñyah, nda don pokoh soo na, don lah jaamma. Don ay mok ëldúnë nék ! Ndaa lah hëbí híin, mi banke nguur ki ëldúnë ! »

17

Dagiri Yéésú taalibe yi

¹ Wona' Yéésú iñyaa níi wocce ra, dī béyídté afi sun won tih : « Baap, wahtaa lahte : teebee ndami so' mi Koohu, nda mi mín teeßa' ndamu bal.

² Fu onte so' sañ-sañ sun fi bëewë bééß, nda mi mín on bëewë déjéen fú sè' rë bééß pesa na dúméh rë.

³ Pesa na dúméh rë nék, toka' níil yúhí do fi Koope fi kah-kah fa yínë kut da, a yúhí so' mi Yéésú-Kiristaa fa wol fu ra.

⁴ Mi paŋke légyé nah fu so' ra, mi teeḅa'te ndamu feey fa.

⁵ Baap, kon leegi on so' ndam hēbísú, ndama h́mú laha' mi ḁoo na, na lahay ēldúnē doom ra.

⁶ « Bēewē ḅeḅ fu ēldúnē fu déjéenté sē' wē rē, mi teeḅpe wa daa fu wah. Daa fu laha' wa, fu déjéenté sē' wē, wa ñeyute wonu.

⁷ Leegi, wa yúhúte bití iña on fu so' ra ḅéḅ kola' ḁoo na.

⁸ Mi wonte wa unna won fu so' ra, te wa tahute wa. Wa yúhúte bití mi kola' ḁoo na kah-kah, wa gémuté bití daa fu wol so'.

⁹ Af wa daa tah mi na ḁaŋ ḁo. Mi ḁagiray ḅēewē feey fi beh, mi ḁagid' ḅēewē déjéén fú sē' rē, ndah wa yuu.

¹⁰ Yii lah mi ḅéḅ daa fu laha', te yii lah fu ḅéḅ daa mi laha' ; te ndami so' feeñce waa na.

¹¹ Tasse yutuud' mii homil ēldúnē ; mi yuloh ḁoo na, ndaa wa fi yeh, wa lísú ēldúnē. Baap, ḁo fa sela ra, níirée wē tii gaanu, bee on fu so' ra, nda di lígínúu yen ana yen henute yínē, wa hen yínē ḁaaha.

¹² Homa' mi a wa ra, mi h́mú níirē' wē a tii gaanu, bee on fu so' ra. Mi níidté wē, te ow múuyēy waa na, henay ḅēe' waḁti múuy ḁē, nda yee won Téerēe rē lah.

¹³ « Bi leegi mi yuloh ḁoo na, mi won wa iñyah bee lís mí ēldúnē bee ra, nda sosi keeña laha' mi ra hom waa na, keeññi wa sos dotooy.

¹⁴ Mi léhínté wē yee won fu so' ra, ḅēy ēldúnē anutee waa kaa', ndah wa nēníh ḅēy ēldúnē ti so' nen.

15 Mi dʒaŋ dʒo biti fu sɛmlɛ' wɛ ya' Seytaane, ndaa biti fu kɛlɪd wɛ ɛldʒnɛ neh.

16 Wa nɛnɪh ɛldʒnɛ ti so' nen.

17 Bukutee wa kaaf ka, wa hen yuu ; wonu daa kaaf ka.

18 Mi wolte wa ɛldʒnɛ ti di wola' fu so' ɛldʒnɛ nen.

19 Af wa tahte mi jɛbɛltɛ rɛ af so' mi hente buu, nda wa bukutoh kaaf ka raa, wa hen yuu bal.

20 « Mi dʒagɪd wa neh doŋ, ndaa a bɛwɛ nay soo gɛmɛ filoon fe ndah iɲa nay wone wa fi yee sun fi so' ra.

21 Baap, mi dʒaŋ dʒo biti wa bɛɛb hen yɪnɛ. Di homa' fu soo na mi hompe dʒoo na, wa bal homuun yen na dʒaaha. Hen dʒaaha raa, bɛy ɛldʒnɛ ay gɛm biti daa fu wol so'.

22 Ndama on fu so' ra mi onte wa ri, nda wa hen yɪnɛ ti di henuu yen yɪnɛ nen,

23 mi hom waa na, fu hom soo na, wa bɛɛb bok hen yɪnɛ. Hen dʒaaha raa, bɛy ɛldʒnɛ ay gɛm biti daa fu wol so', te fu faha'te wa ti di faha' fu so' nen.

24 Baap, tɪgɛ na saaɲ mi ra, mi faha'te biti bɛwɛ dɛŋɛen fʒ sɛ' rɛ hom na bal, nda wa ot ndama on fu so' ra, ndah fu maaɲcee soo faha' balaa ɛldʒnɛ saku.

25 Te Baap, dʒo fa jʒb dɛ, bɛy ɛldʒnɛ yɪh rɛ, ndaa mi yʒh rɛ, te bɛwɛɛ ke so' yee yʒhʒtɛ biti daa fu wol so'.

26 Mi teebpe wa nɪi wa yʒhʒtɛ daa fu wah, te may waa riɪ baatti teeb, nda faha'a faha' fu so' ra hom waa na, te so' bal mi hom waa na. »

Hami Yéésú
(Saame Maccëe 26.47-56 ; Marka 14.43-50 ;
Lúkkë 22.47-53)

¹ Wona' Yéésú iñyaa níi wocce ra, dī kolohte dah bani taalibe yi húusuté húlbí Sedoron, haalute meey daaha.

² Di fi Yudaas fa nay rii yaaye ra yúh hatni baaha, ndah Yéésú a taalibe yi na húmú nēfih daaha.

³ Di kúdté goomal soldaar a i wohoh di Faam fi gaani Koope yi yéŋké biti kélfë yí seeyoh ya a farisenja daa yeru ri wa. Wa ayute, kúrēelúuté i lampa, kocom hawaanaa a ganaay.

⁴ Bi yúh Yéésú iña nay rii kate ra béeb, dī lebohte wa won wa tih : « Don saamu wah ? »

⁵ Wa tahute wonu ri tih : « Fun saamu Yéésú fí béy Nasaret. » Di won wa tih : « Daa mi ! » Yaaha béeb, deef Yudaas fa na saañ dīi yaaye ra húmú filib fi wa.

⁶ Yéésú na won wa bitih « daa mi » rek, wa sajalute, lasuute feey.

⁷ Yéésú meelaatte wa won tih : « Don saamu wah ? » Wa wonu ri tih : « Fun saamu Yéésú fí béy Nasaret. »

⁸ Di wonaat wa tih : « Mi wonte ron ri koon, daa mi ! Don saamun so' kut daa, yédđí bēewí yee saañ. »

⁹ Yee húmú won Yéésú rē laha'te dah. Di húmú won tih : « Baap, mi ñakay ow yínē sah di bēewē déŋéén fú sē' rē. »

¹⁰ Deef Simon Peer kúdté jépíl. Di yíppée ríi fúul, paanke ri súrgíi seeyohi gaana, lenne nufi ñamaa fa. Súrgēe nufa lecu ra hínú Malkus.

11 Yéésú won Peer tígí daaha tih : « Nimilire jépílú mbari ! Gulii coono fa yed' so' Baaso' ra mi waray rii han waro a ? »

Kúrí Yéésú fii Haan

(Saame Maccëe 26.57-58 ; Marka 14.53-54 ; Lúkkë 22.54)

12 Soldaarra a kélffii wë, a wohoh yi Faam fi gaani Koope habute Yéésú tígí daaha, pokalsuute ri a níh.

13 Wa dëbúu rii kúdf faam Haan. Haan daa pacool Kayif fa húmú seeyohi gaana kíilí baaha ra.

14 Di fi Kayif daa húmú won yëwúdfde bití ow yínë kut ñak ñiiní ndah bëewë daa gén.

Taasa'i Peer yúhí Yéésú

(Saame Maccëe 26.69-70 ; Marka 14.66-68 ; Lúkkë 22.55-57)

15 Na kúru wë Yéésú faam seeyohi gaana ra, Simon Peer a ow kay di taalibe ya ñeyute tala. Bi yúh seeyohi gaana taalibii bah, tahte dí fi taalibee a Yéésú daa hëeltú filif faam fa.

16 Ndaa Peer húmú ëssín, hëbís ilë. Tígí daaha, taalibee koon dúhté, wonte a belaa na woh ilë rë, bekke Peer filif.

17 Belaa won Peer tih : « Do fi bee bal, fu noneh taalibe yi bëyí bee nagajek a ? » Peer won dí tih : « Mi noneh na dé' ! »

18 Bi húmú sos Koo, súrgë yë a wohoh ya këdfúté kii na yoonnduu ; Peer hompe a wa na yoonndoh bal.

Yéésú fii Haan

(Saame Maccëe 26.59-66 ; Marka 14.55-64 ; Lúkkë 22.66-71)

19 Seeyohi gaana* yampe na meel Yéésú yii lenjke taalibe yi na a yee na yéeddë' rí rë.

20 Yéésú won dī tih : « Iña won mi ra, mi wona' wa sun bëewë béeb na keluu. So' mi mëssi yéeddë' filiḅ íliyyë na daguu yëwúddë Koope ra a filiḅ Faam fi gaani Koope, te yëwúddë béeb tee'uu na ; mi wonay yin las !

21 Ngana meel so' ! Iña won mi ra, meelee wa bëewë síkírúu së' rë. Wa yúhú iña won mi ra. »

22 Wona' Yéésú woni bah, lahte wohohi húmú në, fúudté rí mbey, won tih : « Fay lofee seeyohi gaana daaha a ? »

23 Yéésú won dī tih : « Woni so' ñeyay waal raa, teeb so' tígë héllë' mí rë, ndaa hena biti mi wona kaah raa, deef fu laba' so' yih ? »

24 Tígí daaha, Haan yeñce Yéésú faam Kayif seeyohi gaana, deef Yéésú lís pokki.

Peer taasilte yúhí Yéésú

(Saame Maccëe 26.71-75 ; Marka 14.69-72 ; Lúkkë 22.58-62)

25 Filiḅ fi yaaha béeb, Simon Peer hompe na yoonndoh rek. Lahte bëyí won dī tih : « Do fi bee bal, fu noneh taalibe yi nagajek a ? » Peer taasa'te won dī tih : « Mi noneh na dé' ! »

26 Filoon fi baaha, ow di súrgë yí seeyohi gaana, mboko mi bëe' Peer lec nufa ra, won dī tih : « Mi ot do fi bee a dī filiḅ meeya neh nagajek a ? »

27 Taasa' Peer waali yínée, paan yíppée fiisoh.

---

* **18:19 18.19** Seeyohi gaana na wonuu dee ra, dī Haan. Bín fë nagajek deef Kayif daa húmú seeyohi gaana, ndaa bi Haan mëssëe hen seeyoh gaan te daa ri pacoool Kayif, bëewë húmú dëekúu rí seeyoh gaan.

Kúrí Yéésú fii Pilaat

(Saame Maccëe 27.1-2, 11-31 ; Marka 15.1-20 ; Lúkkë 23.1-5, 13-25)

²⁸ Yéésú beyute faam Kayif daaha, kúrúte faam gëernëer baabin cúb. Ndaa lahuu wa ra, wa haaluy filiḅ, wa kaa'uu biti wa ay sobeye nda wa mín ñam ñami feedi Paaga.

²⁹ Tígí daaha, Pilaat deefidte wa won wa tih : « Don wonu ti bëyí bee paṅ yih ? »

³⁰ Wa lofute ri wonu tih : « Di henay ow ḅos koon fun këmí rë rí ! »

³¹ Pilaat won wa tih : « Don fi yaa bëyí rí, ḁon ñee yee won kootii ron ra ḁon aattiya' ri ! » Wa wonu ri tih : « Fun lahuy sañ-sañi tíkúun fun húl sun ow, fun hap ri. »

³² Yee húmú won Yéésú rë laha'te ḁah sun fi ḁee nay ri húlée rë.

³³ Tígí daaha, Pilaat nimilte filiḅ faam fa, ḁëekrëhté Yéésú meelte ri won tih : « Daa fu buuri yëwúddë ë ? »

³⁴ Yéésú won ḁi tih : « Woni baa kola' ḁoo na mbée ow daa won ḁo baaha sun fi so' ? »

³⁵ Pilaat tahte won tih : « Maa mi yëwúḁ ë ? Bëy heedon a kélfë yí seeyoh yon daa komu so' ro ! Kon fu paṅ yih ? »

³⁶ Yéésú loffe ri won tih : « Nguur ki so' nguur ki feey fi bee neh. Nguur ki so' yaha nguur ki feey fi bee koon, tin súrgë yí së' ay soo haa'id ní mi yëeyih yëwúḁḁë ; ëe-ëe', nguur ki so' nguur ki feey fi bee neh. »

³⁷ Pilaat won ḁi tih : « Kon fu buur a ? » Yéésú won ḁi tih : « Fu wonte ri, daa mi ! Seedii kaaf ka daa tah mi límú, seedii kaaf ka daa tah mi ac

feey fi beh. Te bëyí hom kaaf ka bééɓ, helte nuf iña na won mi ra. »

³⁸ Pilaat won dī tih : « Úh ! Yi daa kaah ? »

Kola' ri woni bah, Pilaat d'úhëetté ëssín deefidte yëwúddë, won wa tih : « So' mi olay yii mín tíkú sun fi bëyí beh,

³⁹ te don baahuu biti lahaa Paak bééɓ, mi dúhríɗ don ow yínë kasu. Don fahuuy biti mi yessid don buuri yëwúddë ë ? »

⁴⁰ Tígí daaha, wa béyrúté unni wa sun wonu tih : « Èe-èe' ! Di neh ! Dúhríɗ fun Barabaas. » Deef dī fi Barabaas fa banndi.

19

¹ Filoon fi baaha, Pilaat naha'te fúuddëhí Yéésú laraw.

² Soldaarra beyute ñap yugusute baane, bekute ri af Yéésú, tíkuté paltu luum sun fi,

³ lebuute ri wonu ri tih : « Coleere buuri yëwúddë ! » Wa na anuu rii fúudsë' mbey.

⁴ Pilaat d'úhëetté yëwúddë në, won wa tih : « Cëe mi ac mi komdoh ron ri ëssë, nda don yúh biti mi olay yii mín tíkú sun fi bëyí beh. »

⁵ Tígí daaha, Yéésú dúhté, bani baanii yëlbí a paltii luumi. Pilaat won bëewë tih : « Bëe' abah ! »

⁶ Kélfë yí seeyoh ya a wohoh ya oluu wa Yéésú, wa béyrúté unni wa sun na wonu tih : « Daaye ri kurwah bal ! Daaye ri kurwah ! » Pilaat won wa tih : « Bëyí rí don daayid dī affon. So' mi olay yii mín tíkú sun fi. »

⁷ Yëwúddë wonu Pilaat tih : « Kootii fun kadda'te ow sol Koope, te ri wonte biti dī Koy Koope. Kon dī wadti hawun húl ! »

⁸ Kela' Pilaat woni bah, dī baattee tīit.

⁹ Di haalaatte faam, meelte Yéésú won dī tih :
« Fu d́úhě' dih ? » Yéésú hente tid, lofay ri.

¹⁰ Tígí daaha, Pilaat won dī tih : « Fii soo tiil
a ? Fu yéeh biti mi mín d́ee yeris te mi mín d́ee
daaydoh kurwah a ? »

¹¹ Yéésú won dī tih : « Fu mínéh yin yíně sah
sun fi so', henay yee yed do Koope fa sun da. Yii
baa daa tah bakaadi b́ee' yeñ so' doo na ra luk
buu gaan. »

¹² Pilaat kola' daaha na saam d́ee nay rii
yeddee Yéésú rě. Ndaa yěwúdfđě b́eyrúté unni
wa wonu tih : « Fu yeris b́eyí bee d́eef fu
ñeerěey a Sesaar*. B́eyí tík afi buur, d́eef haa'
Sesaar. »

¹³ Kela' Pilaat unni yah, dī d́úhídte Yéésú f́eel,
antee took ñaana na aattiyuu, hom ẽssě d́erúu a
la', na wonuu yěwúdfđě Gabataa ra.

¹⁴ Yiin fi baaha, tee'a' a bisa ḿillě' waaji Paagi
yěwúdfđě, bee laha' na' leelu af ra. Pilaat won
wa tígí daaha tih : « Buuron abah ! »

¹⁵ Ndaa wa b́eyrúté unni wa na wonu tih : «
Di h́ulě bal ! Di h́ulě ! Daaye ri kurwah ! » Pilaat
won wa tih : « May daaye buuron kurwah nam
a ? » Kélfě yí seeyoh ya wonu ri tih : « Henay
Sesaar, fun lahuy buur kay. »

¹⁶ Tígí daaha, Pilaat yedđa'te wa Yéésú, wa
daaye ri kurwah.

Daaji Yéésú kurwah

(Saame Maccë 27.32-44 ; Marka 15.21-32 ;

---

* **19:12 19.12** Sesaar :Bín fě, b́eyí h́umú hen buur di Rom b́eeb
d́eekúu d́aaha.

Lúkkë 23.26-43)

Soldaarra yípútée ham Yéésú.

17 Di fi Yéésú daa enoh kurwahi, wa d'úhúté gina, yullute tígè nè wonuu « Këen-af » ra. Tígí daaha wonuu « Golgotaa » di ébrë.

18 Lahuu wa ra, soldaarra daayute Yéésú kurwaha. Wa daayaaluute ow ana kay kurwah : bëyí yínëe paa'te Yéésú ya' ñamaa, yínëe paa'te ri ya' sugu, Yéésú hompe leelaa.

19 Pilaat naha'te bíníi a tíkréhí unni yee sun fi kurwaha. Unna won yii beh : « Yéésú fí bëy Nasaret, buuri yëwúdfë. »

20 Bi wulay tígè daayuu Yéésú rë gina, te unna bíníyú ébrë, lateñ a gerek, ow caak olute, yúhúté yee bíníyú rë.

21 Yee bíníyú baa ra nebaay kélfë yí seeyoh ya, wa payute wonu Pilaat tih : « Fu waray bíní “buuri yëwúdfë” koon. Fu wadti bíníyë biti “bëyí bee won ti daa ri buuri yëwúdfë”. »

22 Pilaat won wa tih : « Yee bíní mí rë, mi bíníté rí níi wocce. »

23 Daayuu soldaarra Yéésú níi wocce ra, wa beyute yéré yí woruute wa cér iniil hanndal ki wa. Wa anutee beβ búubée ké rí teru sun níi feey te lahay díis dë,

24 wonu tih : « Génë biti yen d'arun ri d'aro raa, yen púlúf rí yen ot bëe' nay rii lahee ra. » Yee húmú bíníyú Téerëe rë laha'te d'ah. Téerëe húmú won tih : « *Wa woruute yéré yí së', púlúfúté búubí së'.* »[☆] Dee bíníyúu rí daa ra, soldaarra paguu ri d'aaaha kep.

☆ 19:24 19.24 Saame Kañaa ya 22.19

²⁵ Yaafi Yéésú hómú caŋ hëbís kurwaha bani koy-yaafa beleb, a Mari beleb Kolopas, a Mari fi bëy Makdalaa.

²⁶ Yéésú otte yaafi, otte taalibee daa kooji ra hompe hëbísí, dī won tih : « Yaa ow, koohu abah. »

²⁷ Di won taalibee tih : « Yaafu abah. » Kola'te baaha, taalibee beŋpe yaafi Yéésú yeffe ri faami.

Húli Yéésú

(Saame Maccëe 27.45-56 ; Marka 15.33-41 ; Lúkkë 23.44-49)

²⁸ Nda yee won Téerëe rë lah, filoon fi baaha, bi yúh Yéésú biti iña béeb púlgísë'té leegi, dī won tih : « Mi sifirohte. »

²⁹ Deef lahte yaadi líiffé bineegar hómú hatinni yaaha. Soldaarra yípútée beŋ líil soopute ri bineegar, pokute ri ya' isop, yullute ri búk Yéésú na fahuu hënní.

³⁰ Díkísë' Yéésú bineegara, dī won tih : « Iña béeb púlgísë'té. » Di sígímpé, yedfohte lússé.

Yéésú tawute juun araal

³¹ Wahtu yi yaaha, deef bisa na hílsúu yëwúddë rë ee saañ dale ra. Kélfë yí yëwúddë fahuuy biti búudé hom sun kurwah bis hílsëe, baatte biti bisi hílsíi bee bis gaan. Tígí daaha, wa payute Pilaat na, wonute ri biti dī naha' korsa'i kotti bëewë daayu ra†, búudé yë këllú tígë.

³² Nahuu soldaarra baaha ra, wa ñeyute bëewë daayu a Yéésú rë, korsuute kotti bee dëb dë, ñeyute ana fa na, korsuute kotta.

---

† **19:31 19.31** Bín fë, bëewë hómú daay ow kurwah wa faha' biti bëe' yíppi húl rëe, wa hómú korsuu kotti bëe' korsoo.

³³ Di fi Yéésú nék, lahuu soldaarra dñi na olute biti dñi húlté níi wocce ra, tígí daaha, wa korsuuy kotta.

³⁴ Ndaa ow di soldaarra tappe ri juun hatin araal, ñif a muluɓ yíppée nēe dñh.

³⁵ Bēe' bílíd iñyee ra tíkké illí nē ngēey, te iña won dñi ra laha' dñaha. Di a faanañ fi yúhté biti iña laha' dñaha. Don ot dñi won iñyeh, nda dñon gém dñon bal.

³⁶ Iñyaa béeb laha'te dah, nda yee bíníyú Téerēe rē lah. Bíníyúté Téerēe bitih : « *Yuh yínē sah ii kon faana.* »✧

³⁷ Bíníyúté biti bal : « *Wa ay yíid bēe' wa jabu ri ra.* »✧

Haji Yéésú

(Saame Maccēe 27.57-61 ; Marka 15.42-47 ; Lúkkē 23.50-56)

³⁸ Filoon fi baaha, lahte bëyí hínú Suseef dék Arimate, payte Pilaat na, meelte ri búudé fí Yéésú. Di non taalibe yi Yéésú ndaa bi húmú neeh ri kélfē yí yēwúddē, dñi húmú teekiraay baaha. Pilaat tahidte ri, Suseef payte bebpe búudé fē.

³⁹ Tígí daaha, Nikodem bal acce habra'te ri. (Nikodem fi baa húmú mēssée pay yérí Yéésú elek.) Wa kúrúte laakkoloñi yugusuu míiri boolluu a barbosaa, yi wadtee mit kíle sabay éeyē.

✧ **19:36 19.36** Saame Kolohi koyyi Israyel Ésip 12.46 ; Kíní Bēy Israyel 9.12 ; Kañaa ya 34.21 ✧ **19:37 19.37** Saame Sakari 12.10

⁴⁰ Wa beyute búudé fí Yéésú, na líiwú rí boy, na tùmú rí yin heeñlaa ti di baahuu ri yëwúdfďë nen biti wa yahti hac búudé.

⁴¹ Tígë daayuu Yéésú kurwah ra lahte meey, bi kolom ki ow mësúy nëe hacu húmú në.

⁴² Bi na saañ dale bisa na hílsúu yëwúdfďë rë te kolom ka wulay daaha, wa ďapute búudé fí Yéésú në.

20

Kolohi Yéésú búudé

(Saame Maccëe 28.1-8 ; Marka 16.1-8 ; Lúkkë 24.1-12)

¹ Hagadi dímeesë, Mari fi ðëy Makdala kolohte saañce tígë haccuu Yéésú rë. Laha' ri ra, dī ðeef la'a húmú búk luuya ra éccírúté.

² Di yíppée múkë Simon Peer na a taalibii yínëe Yéésú kooya' ri ra, won wa tih : « 'Búudé fí Yíkëe beyute nuña, te fun yíih tígë kúrú rí rë. »

³ Tígí daaha, Peer a taalibii yínëe koluute na suu luuyin.

⁴ Wa húmú múkëyú múkëyë na suu wa ra. Bi luk taalibii yínëe Peer gaaw, dī d'ébpé rí luuya.

⁵ Laha' ri ra, dī yérëntëhté otte boyya filib, ndaa ri haalay.

⁶ Simon Peer laha' daaha, haalte na yeel boyya.

⁷ Boya húmú af Yéésú rë homay a boyyi kayya ; dī túlúñú túlúñë, hompe kay.

⁸ Taalibii yínëe d'ébpí lah ra haala' daaha otte boyya, gémpé biti Yéésú kolohte.

⁹ Yúhí biti ní a baaha, deef taalibe ya yíih yee faha' won Téerée rë doom, biti Yéésú wadtee koloh búudé.

¹⁰ Taalibe yi ana ya koluu daaha, suute faam.

Feeñiyohi Yéésú Mari fi bëy Makdala
(Saame Maccëe 28.9-10 ; Marka 16.9-11)

¹¹ Di fi Mari, nimila' ri ra, hom fëel fí luuya na looy. Di hom looya yérëntéhté filiḅ,

¹² otte malaaka ana yi ßekuu búuḅ naa', tookute tígë húmú fëndú búudé fí Yéésú rë, bee hompe hatna húmú afa ra, yínëe hompe hatna húmú paa' kotta ra.

¹³ Wa wonu ri tih : « Fu looy yi yaa ow ? » Di won wa tih : « 'Búudé fí Yíkíi së' ßeyute, te mi yéeh tígë kúrú rí rë. »

¹⁴ Di hom woni yii baa na heeltóh, dī otte ow canke hëbísí ndaa ri yéeh ßëe', deef yaa Yéésú.

¹⁵ Yéésú won dī tih : « Fu looy yi yaa ow ? Fu saam wah ? » Bi haba' Mari biti yaa wohohi meeya, dī won ßëe' tih : « 'Bahaa, daa fu kúrë rí rëe, won so' tígë ðap fu ri ra, mi kale ri. »

¹⁶ Yéésú won dī tígí daaha tih : « Mari ! » Di yíssëhté Yéésú në, won tih : « Rabbuni ! » (daa ri yëeddëh di ébrë).

¹⁷ Yéésú won dī tih : « Ngana ham so' deh, ndah mi lahay Baaso' na doom. Tílé fu won koy-yaayyi so' biti mi hom kotti saañi Baaso' na daa Boffon ða, Koope fi so' na daa Koope fon ða. »

¹⁸ Mari fi bëy Makdala yíppëe saañ, wonte taalibe ya biti dī otte Yíkëe, léhínté wë yee won dī ra.

Feeñiyohi Yéésú taalibe yi
(Saame Maccëe 28.16-20 ; Marka 16.14-18 ;
Lúkkë 24.36-49)

¹⁹ Sosad na'i díméesí baaha, bi deef taalibe ya kaañuy kélfë yí yëwúdfë, wa téyúuté faam. Yéésú acce hente bereeh leelii wa, won wa tih : « Cëlíirí yaawe ! Hëmíi jaamma ! »

²⁰ Wona' ri wa iñyaa ra, dī teeŋpe wa ya' yi a hatni yínii araali. Keeññi taalibe ya sos soso nii ola olu wa Yíkëe rë.

²¹ Yéésú wonaat wa tih : « Cëlíirí yaawe ! Hëmíi jaamma ! Di wola' so' Baaso', so' mi wola' ron ñaaha. »

²² Kola' ri woni baa ra, dī éffé sun fi wa, won wa tih : « Tëhí Ruuh-Peseñ !

²³ Bëyí ñon baal ri bakaadfi, deef Koope baalte ri. Bëyí ñon habidfi dī bakaadfi, deef Koope habidte ri wa. »

Feeñiyohi Yéésú Toomaa

²⁴ Toomaa fa na dëekúu Síisë rë non taalibe yi sabboo a ana ya, deefaay na ac Yéésú rë.

²⁵ Aya' ri taalibe yi kayya wonute ri biti wa olute Yíkëe rë, dī won wa tih : « Hém so' mi olay daayiitti pontu ya ya' ya, hém so' mi bekay kun so' íllyyë daayuu ri faana ra, te mi bekay ya' so' lafi araali, mii mëssi gém biti dī kolohte búudé. »

²⁶ Nimila' bisi baa deef taalibe yi Yéésú téyëetuté faam fa, Toomaa hompe a wa ra, Yéésú acce hente bereeh waa na won tih : « Cëlíirí yaawe ! Hëmíi jaamma ! »

²⁷ Di antee won Toomaa tih : « Beke kunu nuŋŋi ya' yi so' fu olsoh ; beke ya'u araal so'. Yedde lah nuf ana, fu gém ! »

²⁸ Toomaa won dī tih : « Daa fu Yíkíi sè', daa fu Koope fi so' ! »

²⁹ Yéésú won dī tih : « Biti fu otte so' daa tah fu gém è ? Bèyí gém sè' te olay so', lahte sos-keef. »

Yee tah téerú bee koloh ra

³⁰ Yéésú paŋke kimtaan kay caak fíi taalibe yi, yi yéŋké bití ðíllúy téerú beh.

³¹ Yee filið téerú bee nék, ðíllú bití ðon gém bití Yéésú daa Buura Koo fal ri ra, Koy Koope. Te ðon gém dīi na raa, ðon ay pes ndah dī.

21

Kimtaani mbaala líf jén dē

¹ Filoon fi baaha, Yéésú feeñiyaatte taalibe yi búk laahi Tiberiyat*. Di feeñiya' wa ðeh :

² Simoŋ Peer a Toomaa fa na dëekúu Síisè rë daa húmú, a Natanayel fi bëy Kanaa di Galile, a koyyi Sebede, a taalibe yi Yéésú ana kay.

³ Simoŋ Peer won wa tih : « Mee saañ seeð ða. » Wa wonu ri tih : « Caa fun ñéerè' a ro fun bal. » Tígí daaha, wa ñéerúuté haalute gaala. Ndaa elgi baaha bééð wa habuy yin.

⁴ Yíilè' Koo ra, Yéésú acce caŋke búk laaha, ndaa taalibe ya yíhsíih rí.

⁵ Di won taalibe ya tih : « Don habute jén saa yaawe ? » Wa wonu ri tih : « Fun habuy yin. »

* **21:1 21.1** laahi Tiberiyat :non tii ya na dëekúu laahi Galile ra.

⁶ Di won wa tih : « Yéésí mbaala hatna paa' ya' ñamaa di gaala ra, don ay ham. » Tígí daaha, wa yeesute mbaala. Mbaala hampe jén, líif líifé níi wa míníh rii d'úhídf mulaa.

⁷ Ow di taalibe ya, kooji Yéésú, won Peer tih : « Yaa Yíkée ! » Kela' Simoŋ Peer uni bah, dī yíppée bekoh búubée ké rí húmú nís dī na seeb dī ra, yíppée haal mulaa.

⁸ Taalibe yi kayya ayuu a gaala, na fasu mbaala líif jén dē. Wa húmú wuluuy búk laaha, yee talluu wa ra wadti hena jaak tímээр (100).

⁹ Lahuu wa cépúté gaala ra, wa olute jén tíkúté sun kii, mbúurú hompe hatni beh.

¹⁰ Tígí daaha, Yéésú won wa tih : « Jéně d'úhúu ron ham da, kúri i koy na deh. »

¹¹ Simoŋ Peer haalaatte gaala, fasse mbaala líif jén dē, d'úhídfé rí éssē. Jéně béeb hente koy tímээр a koy sabay iip a koy éeyē (153), te dee teem wa ra béeb tahay mbaala d'ad.

¹² Filoon fi baaha, Yéésú won wa tih : « Ēyí don ñam ! » Ow yíně sah di taalibe ya kaañay rii meel daa ri wah, ndaa wa yúhúté bití yaa Yíkée.

¹³ Yéésú lebohte, bebpe mbúurée wora'te wa, dī bebpe jéně bal hente d'aaaha.

¹⁴ Baa daa waali éeyē fē feeñiyoh Yéésú taalibe yi, kəllúu rí búudé rē.

Yéésú a Peer

¹⁵ Ñamuu wa níi wocute ra, Yéésú meelte Simoŋ Peer won dī tih : « Simoŋ fi Sanj, di faha' fu so' luk di fahuu so' bēewí yee a ? » Peer won dī tih : « Yíkée, fu yúhté bití mi faha'te ro. » Yéésú won dī tih : « Lah tooppitee harri so' . »

16 Yéésú meelaatte ri won tih : « Simonj fi Sanj, fu faha'te so' a ? » Peer won dī tih : « Yíkëe, fu yúhté bití mi faha'te ro kay ! » Yéésú won dī tih : « Lah níré harri so'. »

17 Di wonil ri waali éeyë fë tih : « Simonj fi Sanj, fu faha'te so' a ? » Yee meela' ri Yéésú waali éeyë fë bití nda ri faha'te ri ra, dúmëlté keeña. Di loffe Yéésú won tih : « Yíkëe, fu yúh béëb ! Kon fu yúhté bití mi faha'te ro ! » Yéésú wonil ri tih : « Lah tooppitee harri so'.

18 Mee roo won kaaf ka ra ee : hena' fu kúkëy rë, daa fu na húmú pokit afu geñuu, fu pay tígí neba' ro ; ndaa tíl ní fu baha raa, fay béyídf ya' yu, ow kay pokídf dfo geñuu, kúdf dë tígí fu fahaay naa pay. »

19 (Unna won Yéésú yaa ra, dī hom teeba'i dee nay húlée Peer ra. Peer ay teebee ndami Koope daaha.) Yéésú antee tík won dī tih : « Ñeye tal so'. »

Yéésú a taalibee dī kooya' ri ra

20 Filoon fi baaha, Peer heeltote, otte taalibee Yéésú kooya' ri ra na ac filoon wa. Daa ri taalibee húmú sígím nuf Yéésú homuu wa ñama, meelte dī fi Yíkëe bëe' nay rii yaaye ra.

21 Ola' Peer taalibee ra, dī meelte dī fi Yéésú won dī tih : « A dī fi bee nék Yíkëe ? »

22 Yéésú won dī tih : « Mi faha' bití dī pes ní mi nimil raa, waal fu yaha yi na ? Fu laha' bití fu ñee tal so'. »

23 Yaa bah, wona líiwëlsë'té filiḅ fi bëewë gémú Yéésú në rë bití taalibii baa ii ñee húl. Añcañ, Yéésú wonay bití ri ii húl, dī won wono ndék tee

: « Mi faha' biti dī pes nīi mi nimil raa, waal fu yaha yi na ? »

²⁴ Di fi taalibee sah-sah daa bīlíd iñyaa bíníté wē, te fun yúhúté biti iña won dī ra kaah.

²⁵ Yéesú paŋke i yin kay caak yi fu yéŋké biti ñeyun yínë-yínë bíníyú koon, mi lahte yaakaari biti tééré yë ii dam feey fi beh.

Séréel Ndút: Unni Koope

Ndut: Séréel Ndút: Unni Koope (New Testament+)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ndut)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

a3a1238b-9393-5875-a4c5-1d3f38537bfe